ΕΤΟΣ Α'.—ΤΟΜΟΣ Β'.—Ἀριθμὸς 5 Ἐν Κων/πόλει, Νοεμβρίου 1 1909.

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ἐν Κων/πόλει Γρ. 30
ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις » 40
ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ Φρ. 10

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΓΡΑΦΕΙΑ:
ΚΟΥΡΣΟΥΜ ΧΑΝ, ΑΡΙΘ. 3.

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Λ. ΛΥΜΠΟΥΣΑΚΗΣ | Ἕκαστον φύλλον Γρόσιον 1 | ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μ. Φιλήντα: *Γλωσσολογικά.*—**Γουσταύου Λεμπόν**: *Πῶς σβήνουν οἱ πολιτισμοὶ (μεταφρ. Δ. Π. Φωτεινοῦ).*—**Λ. Τολστόη**: *Ἄλλη ἐπιστολή, (μεταφ. Ν. Ζαρίφη).*—**Χρ. Χριστοβασίλη**: *Πέτρος Ζητουνιάτης (κριτική).*—**Α. Στρίντμπεργ**: *Ὁ πατέρας (Δρᾶμα μεταφ. Γ. Καρατζᾶ).*—**Γόγολ**: *Νὺξ τοῦ Μαΐου (μεταφ. Ν. Καστρινοῦ).*—**Ας.** *Πεῦκος Ὀρεινός.*—**Ἡρ. Π.** *Τέχνη καὶ Ἐπιστήμη.*—**Κριτικοῦ**: *Ἑλληνικὸν Θέατρον.*

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΑ

Η ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΕΝ ΤΗ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Τὸ ρῆμα ἐν τῇ παναρχαίᾳ γλώσσῃ κατὰ τὴν συνεκφοράν του μετὰ τῶν ἄλλων λέξεων τῆς προτάσεως ἐξεφέρετο ὡς ἐγκλινόμενον (πλὴν ὅτε ἔκειτο ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως, ἢ ἐν ἐξηρτημένῳ λόγῳ).

Λείψανα τῆς τοιαύτης ἐγκλίσεως τῶν τύπων τοῦ ρήματος ἐν τῇ Ἀττικῇ γλώσσῃ ἔχομεν· α' τοὺς δισυλλάβους τύπους τοῦ *εἰμὶ* καὶ *φημί*· β' τοὺς μονοσυλλάβους καὶ δισυλλάβους ρηματικοὺς τύπους τοὺς συλλαβικῶς αὐξανομένους: *ἐ-γραφον, ἔ-σχον* κτλ. ἔνθα ἡ λεγομένη αὔξησις *ἐ* οὖσα ξεχωριστὴ λέξις καὶ ἐγκλίνουσα τὸ ρῆμα ἀπέβη πρόθεμα τοῦ ρήματος· γ' τοὺς μονοσυλλάβους καὶ δισυλλάβους τύπους τῶν ρημάτων τοὺς μετὰ προθέσεων συνθέτους: *πρόσ-σχες, κατά-θες, ἄφ-ες, ἄπ-ιθι, ἄπ-αγε* κτλ.

Ὅθεν *ἐγκλίσεις* ὠνόμασαν οἱ ἀρχαῖοι γραμματικοὶ τοὺς τύπους, ποὺ λαμβάνει τὸ ρῆμα, διὰ νὰ φανερώσει μὲ κάποιον ἰδιαίτερον *τρόπον* τὸ γενικόν του νόημα. Διὰ τοῦτο αἱ νεώτεραι γλῶσσαι, ὅπου οὐδεμία ἔγκλισις τόνου συμβαίνει εἰς τοὺς ρηματικοὺς τύπους, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας αὐτοὶ ἔχουν συνήθως τὸν ἰσχυρότερον τόνον τῆς προτάσεως, τὰς ἀρχαίας ἐγκλίσεις τὰς ὀνομάζουν *τρόπους*, συμφωνότερα πρὸς τὴν σημασίαν των.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐγκλίσεων ὄχι μόνον ἡ *εὐκτικὴ*, ἀλλ' οὐδ' ἡ *ὑποτακτικὴ* λεγομένη δὲν ἐσώθη εἰς τὴν νέαν ἑλληνικήν. Δὲν αἰσθανόμεθα δηλ. πλέον τὸν ψυχολογικὸν ἐκεῖνον λόγον, δι' ὃν οἱ ἀρχαῖοι ἁπλῶς μὲν ἔλεγον: *γράφΕτε*, προηγουμένου δὲ *ἐάν, ἵνα, ὅταν* κτλ. ἔλεγον: *γράφΗτε*, ἤτοι *γράφΕΕτε*, ἐξέτεινον δηλ. τὸ *ε* τῆς παραληγούσης. Διὰ τοῦτο ἡμεῖς σήμερον λέγομεν ὄχι μόνον: *ἐὰν γράφετε, ὅταν γράψετε* κτλ. ἀλλ' ἀκόμη καὶ μὲ παρῳχημένους χρόνους *ἂν (ἐ)γράφατε, ὅταν (ἐ)γράψατε* κτλ. Ἐὰν *γράφΙτε* δὲν ἐπρόφερεν ἑλληνικὸν στόμα, εἰμή τινων τυποτυμβωρύχων, ὅταν δηλ. τὸ *η* ἐπροφέρθη ὡς ι ὁ λαὸς ἀντὶ νὰ εἴπῃ τὰ ἀηδέστατα, γράφΙτε, φέρΙτε κτλ. ἐπεξέτεινε τὴν χρῆσιν τῆς ὁριστικῆς καὶ εἰς τὴν τῆς ὑποτακτικῆς.

Κατὰ πρῶτον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἤρχισαν νὰ συγχέουν τὴν ὑποτακτικὴν μετὰ τῆς ὁριστικῆς, μὴ αἰσθανόμενοι πλέον τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως τῆς ὑποτακτικῆς. Ἐν τῇ μεταφράσει τῆς Γραφῆς τῶν Ο' ἀπαντῶμεν τὰ πρῶτα παραδείγματα τοῦ τοιούτου συγχισμοῦ, ὅπου τὰ λεξίδια (1) *ἐάν, ἄν, ὅταν, ἵνα* κτλ. συντάσσονται μεθ' ὁριστικῆς λ. χ. (ἔξοδ. Α', 16) «*ὅταν* μαιοῦσθε τὰς Ἑβραίας», κτλ. μάλιστα δὲ ἱστορικῶν χρόνων λ.χ. (Γενεσ. ΛΗ', θ) «*ὅταν εἰσήρχετο*»,—(ἔξοδ. ΙΖ', 11 «ὅταν *ἐπῆρε . . . ὅταν* δὲ *καθῆκε*, —(Ἀριθμ. ΙΑ', 9 «*ὅταν κατέβη*»,—(ψαλμ. ριθ',6) «*ὅταν ἐλάλουν*» κτλ. Ἔτι περισσότερα παραδείγματα εὑρίσκομεν ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ (Πρβλ. *Winer. Gramm. d. neut. Sprachid. Lpzg*, 1867, σελ. 269 καὶ ἑξῆς.—*Jannaris, Histor. Greek gramm, London* 1897, σελ. 199). Ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς θύραθεν: (Φίλων 6', 112, 23) «*ὅταν* εἰς ἔννοιαν *ἦλθεν*» κτλ.

Οὕτως ἐκ τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἁπλοχώρησεν ἡ σύγχυσις αὕτη καὶ εἰς ὅλην τὴν τότε λαλουμένην ἑλληνικὴν τὴν οὕτω καλουμένην *Κοινὴν* λ. χ. (Πολυβ. δ',

1) Ὅπως γράφομεν *πολι-ίτης=πολίτης* καὶ ὄχι *πολε-ιτης=πολείτης*, τοιουτοτρόπως πρέπει νὰ γράφομεν καί: *λεξι-ίδιον=λεξίδιον, ταξι-ίδιον=ταξίδιον, ὀφι-ίδιον=ὀφίδιον* κτλ. διότι τὰ εἰς-*ις*, -*εως* λαμβάνουν τὰ β' συνθετικὰ ἢ τὰ ἐπιθήματα ὄχι εἰς τὸ ἀττικὸν θέμα μὲ χαρακτῆρα *ε (λέξε-ως)*, ἀλλ' εἰς τὸ ἰωνικὸν μὲ χαρακτῆρα *ι (λέξι-ος)* λ.χ. *λεξι-γράφος, ταξι-ώτης* κτλ. καὶ ὄχι *λεξε-γράφος, ταξε-ώτης* κτλ.

32,5) «*ὅταν* οὗτοι... ἐν περισπασμοῖς *ἦσαν*».—(Στράβ. α΄, 1,7) «*ὅταν* οὕτω *φησί*». — (Ἰώσηπ. Ἀρχ. ιβ΄, 2,3) «*ὅταν ἀποδίδωσι*» κτλ. κτλ. ἕως ὅτου εἰς τὴν Βυζαντινὴν (1) ἐξέλιπεν ὁλοτελῶς ἀπὸ τὸ γλωσσικόν των αἴσθημα ἡ χρῆσις τῆς ὑποτακτικῆς, οὕτως ὥστε καὶ μὲ ὁριστικὴν μέλλοντος ἀκόμη νὰ συντάττουν τὰ εἰρημένα λεξίδια λ. χ. (Κανὼν μεγ. Σαβ. ᾠδ. θ΄, τροπ. 2) «*ἀλλ' ἀνάστηθι ὅπως μεγαλυνθήσομαι*» κτλ.—(Τῶν Μ΄ μαρτύρων ἑσπέριον γ΄.) «*ἵνα* ὑψΟΥται πρὸς κύριον». — (Πορφυρογ. ἐκθ. τ. βασιλ. ταξ. 472, 1) «*ἵνα* σκεπάζΟνται».—(Μαλαλ. 374,11) «*ἵνα* μηδείς μοι ἐναντιΟΥται» κτλ. κτλ. Πρβλ. καὶ τὰς ἐν χρήσει φράσεις «*ἵνα γενήσετε*», «*ὅπως εὔξετε*», «*ἄν* σοι ἡδύ *ἐστι*» κτλ.

Ἐκ τούτων ἐναργῶς φαίνεται ὅτι ἡ λεγομένη ὑποτακτικὴ δὲν ἔχει πλέον λόγον ὑπάρξεως ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ οὐ μόνον τῇ λαλουμένῃ, ἀλλὰ καὶ τῇ γραφομένῃ καὶ πρέπει νὰ λείψουν ὁλοσχερῶς τὰ κωμικὰ ἐκεῖνα θὰ *γράφητε*, νὰ *κάμητε* κτλ.

Ὁμοίως ἐξισοῦμεν καὶ τὰς καταλήξεις: θὰ *γράφεις* νὰ *γράφει* κτλ. πρὸς τὰς τῆς ὁριστικῆς, ἀφοῦ ὑποτακτικὴ ἐν τῇ νέᾳ γλώσσῃ δὲν ὑφίσταται, οὐδ' ἔχει τὸν λόγον της, ἄλλως τε ἐξισώθησαν ἤδη αὗται πρὸς τὰς ὁριστικάς, ἀφ' ὅτου αἱ δίφθογγοι *ει* καὶ *η* μονόφθογγοι γενόμεναι ἐταυτίσθησαν ἐν τῇ προφορᾷ, ἤτοι πρὸ εἴκοσιν αἰώνων καὶ πλέον.

Μ. Φιλήντας.

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

GUSTAVE LE BON

ΠΩΣ ΣΒΗΝΟΥΝ ΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ

(*Ἀπὸ ἕνα βιβλίον τοῦ* Gustave Le Bon «*ψυχολογικοὶ νόμοι τῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν*», *βιβλίον ποῦ ἔπρεπε νὰ μελετηθῇ καλὰ ἀπὸ τοὺς ὁμοεθνεῖς μας ἀποσπῶμεν τὸ ἀκόλουθον κεφάλαιον*).

Ὅπως αἱ ἀνατομικαὶ ὀντότητες οὕτω καὶ αἱ ψυχολογικαὶ δὲν εἶναι αἰώνιαι. Αἱ συνθῆκαι τοῦ περιβάλλοντος, ποῦ συγκρατοῦν τὴν σταθερότητα τῶν χαρακτήρων των δὲν διαρκοῦν πάντοτε. Ἂν τὰ περιβάλλοντα μεταβληθῶσι, τὰ στοιχεῖα τῆς διανοητικῆς ὑποστάσεως τὰ διατηρούμενα ὑπὸ τῆς ἐπιροῆς των ὑφίστανται ἐπὶ τέλους μεταβολὰς ὀπισθοβατικάς, αἱ ὁποῖαι τὰ ὁδηγοῦν πρὸς τὴν ἐξαφάνισιν. Κατὰ τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους, ποῦ ἐφαρμόζονται τόσον εἰς τὰ ἐγκεφαλικὰ κύτταρα, ὅσον καὶ εἰς τὰ λοιπὰ κύτταρα τοῦ σώματος, καὶ ποῦ παρατηροῦνται εἰς ὅλα τὰ ὄντα, τὰ ὄργανα χρειάζονται ἀπείρως ὀλιγώτερον χρόνον διὰ νὰ ἐξαφανισθοῦν παρ' ὅσον ἐχρειάσθησαν διὰ νὰ σχηματισθοῦν. Κάθε ὄργανον ποῦ δὲν λειτουργεῖ, χάνει μετ' ὀλίγον τὴν δύναμιν νὰ λειτουργῇ. Τὰ μάτια τῶν ψαριῶν, ποῦ ζοῦν εἰς τὰς λίμνας τῶν σπηλαίων ἀτροφοῦν ἐπὶ τέλους καὶ ἡ ἀτροφία αὐτὴ γίνεται κληρονομικὴ ἔπειτα. Ἀκόμα καὶ ἂν λάβωμεν μόνον τὴν μικρὰν διάρκειαν τῆς ἀτομικῆς ζωῆς παρατηροῦμεν ὅτι ἓν ὄργανον τὸ ὁποῖον ἀπῄτησεν ἴσως χιλιάδας αἰώνων διὰ νὰ σχηματισθῇ μὲ βραδείας προσαρμογὰς πρὸς τὰς ζωϊκὰς τοῦ εἴδους ἀνάγκας καὶ μὲ κληρονομικὰς συσσωρεύσεις, κατορθώνει νὰ ἀτροφήσῃ πολὺ ταχέως, ὅταν παύσῃ νὰ τίθεται εἰς χρῆσιν.

Ἡ διανοητικὴ ἰδιοσυγρασία τῶν ὄντων δὲν δύναται νὰ διαφύγῃ τοὺς φυσιολογικοὺς αὐτοὺς νόμους. Τὸ ἐγκεφαλικὸν κύτταρον, τὸ ὁποῖον δὲν τίθεται εἰς χρῆσιν πλέον, παύει καὶ αὐτὸ νὰ λειτουργῇ καὶ διανοητικαὶ ἰδιότητες, ποῦ ἀπῄτησαν αἰῶνας ὁλοκλήρους διὰ νὰ σχηματισθοῦν, δύνανται ταχέως νὰ ἀπολεσθοῦν. Τὸ θάρρος, ἡ πρωτοβουλία, ἡ ἐνεργητικότης, τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα καὶ αἱ διάφοροι ἰδιότητες τοῦ χαρακτῆρος, ποῦ εἶχαν μακροχρόνιον τὴν προσπάθειαν τῆς ἀποκτήσεως, ἠμποροῦν νὰ ἐξαλειφθοῦν, πολὺ γλήγορα, ὅταν δὲν εὑρίσκουν τὴν περίστασιν νὰ ἐξασκηθοῦν. Ἔτσι ἐξηγεῖται πῶς χρειάζεται πάντοτε εἰς ἕνα λαὸν μακρότατος χρόνος διὰ νὰ ὑψωθῇ εἰς μέγαν βαθμὸν πολιτισμοῦ καὶ ἐνίοτε βραχύτατον χρόνον διὰ νὰ πέσῃ εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς παρακμῆς.

Ὅταν ἐξετάζωμεν τὰ αἴτια ποῦ ἔφεραν διαδοχικῶς εἰς τὴν καταστροφὴν τοὺς διαφόρους λαοὺς περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλεῖ ἡ ἱστορία, εἴτε πρόκειται διὰ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Ρωμαίους, εἴτε διὰ κάθε ἄλλον, βλέπομεν ὅτι ὁ κύριος παράγων τῆς πτώσεώς των ὑπῆρξε πάντοτε μεταβολὴ τῆς διανοητικῆς των ὑποστάσεως, προκύπτουσα ἀπὸ τὴν κατάπτωσιν τοῦ χαρακτῆρός των. Οὔτε ἕνα λαὸν μόνον γνωρίζω, ὁ ὁποῖος νὰ ἐξηφανίσθη ἐξ αἰτίας τῆς εὐφυΐας του.

Δι' ὅλους τοὺς παρελθόντας πολιτισμούς, ὁ μηχανισμὸς τῆς διαλύσεώς των ἦτο ὁ ἴδιος καὶ ἴδιος εἰς τόσον βαθμὸν ὥστε νὰ ἐρωτᾷ κανεὶς ὅπως τὸ ἔκαμεν ἕνας ποιητής, μήπως ἡ ἱστορία ἡ γραμμένη εἰς τόσα βιβλία, ἔχῃ μίαν μόνην σελίδα· ἅμα φθάσῃ εἰς τὸν βαθμὸν ἐκεῖνον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς δυνάμεως, ὅτε εἶναι βέβαιος πλέον ὅτι δὲν θὰ προσβληθῇ ἀπὸ τοὺς γείτονάς του, τὸ ἔθνος ἀρχίζει νὰ ἀπολαμβάνῃ τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐεξίας ποῦ τοῦ παρέχουν τὰ πλούτη, αἱ στρατιωτικαί του ἀρεταὶ χάνονται, ἡ ὑπερβολὴ τοῦ πολιτισμοῦ δημιουργεῖ νέας ἀνάγκας, ὁ ἐγωϊσμὸς ἀναπτύσεται. Μὴ ἔχοντες ἄλλο ἰδανικὸν ἀπὸ τὴν βιαστικὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν ποῦ ταχέως ἀπεκτήθησαν, οἱ πολῖται ἐγκαταλείπουν τὴν διοίκησιν τῶν δημοσίων ὑποθέσεων τοῦ Κράτους καὶ χάνουν μετ' ὀλίγον ὅλας τὰς ἀρετὰς ποῦ ἐδημιούργησαν τὸ μεγαλεῖόν των.

Τότε γείτονες βάρβαροι ἢ ἡμιβάρβαροι, ἔχοντες ἀνάγκας ὀλιγωτέρας ἀλλ' ἰσχυρότατον ἰδανικὸν εἰσβάλλουν εἰς τὸν ὑπὲρ τὸ δέον πολιτισθέντα λαόν, ἔπειτα σχηματίζουν νέον πολιτισμὸν μὲ τὰ ἐρείπια ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἀνέτρεψαν. Ἔτσι παρ' ὅλην τὴν τρομερὰν διοργάνωσιν τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Περσῶν, οἱ Βάρβαροι κατέστρεψαν τὸ κράτος τῶν πρώτων καὶ οἱ Ἄραβες τῶν δευτέρων. Δὲν εἶναι βέβαια τὰ νοητικὰ χαρίσματα, ποὺ ἔλειπον ἀπὸ τοὺς κατακτηθέντας λαούς. Ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἔποψιν οὔτε σύγκρισις ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ μεταξὺ νικητῶν καὶ ἡττημένων. Ὅταν ἔφερεν ἤδη ἐντός της τὰ σπέρματα τῆς προσεχοῦς της παρακμῆς, δηλαδὴ ὑπὸ τοὺς πρώτους αὐτοκράτορας, ἡ Ρώμη ἠρίθμει τὰ μεγαλύτερά της πνεύματα, καλλιτέχνας, φιλολόγους καὶ σοφούς. Σχεδὸν ὅλα τὰ ἔργα, ποῦ ἀποτελοῦν τὸ φιλολογικόν της μεγαλεῖον ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐποχὴν ταύτην τῆς ἱστορίας της. Ἀλλ' εἶχε χάσει τὸ κύριον στοιχεῖον ἐκεῖνο, ποῦ καμία ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος δὲν δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν χαρακτῆρα.

Οἱ Ρωμαῖοι τῶν πρώτων χρόνων, εἶχον ἐλαχίστας ἀνάγκας καὶ ἰσχυρότατον ἰδανικόν. Τὸ ἰδανικὸν τοῦτο —τὸ μεγαλεῖον τῆς Ρώμης—ἐκυριάρχει ἀπόλυτον εἰς τὰς ψυχάς των καὶ ἕκαστος πολίτης ἦτο ἕτοιμος νὰ θυσιάσῃ δι' αὐτὸ τὴν οἰκογένειάν του, τὴν περιουσίαν του καὶ τὴν ζωήν του. Ὅτε ἡ Ρώμη ἔγινε τὸ κέντρον τῆς οἰκουμένης, ἡ πλουσιωτέρα πόλις τοῦ κόσμου, κατεκλύσθη ἀπὸ ξένους ἐλθόντας πανταχόθεν, εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωκεν ἐπὶ τέλους τὰ δικαιώματα πολίτου. Ζητοῦντες μόνον νὰ ἀπολαύσουν τὴν πολυτέλειάν της ὀλίγον ἐνδιαφέρον ἐδείκνυον διὰ τὴν δόξαν της. Ἡ μεγάλη πόλις ἔγινε τότε παμμέγιστον καραβάνιον, ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον ἡ Ρώμη. Ἐφαίνετο ὁλοζώντανη ἀκόμη, ἀλλ' ἡ ψυχή της πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποθάνει.

Ἀνάλογοι αἰτίαι παρακμῆς ἀπειλοῦν τοὺς λεπτεπιλέπτους πολιτισμούς μας, ἀλλὰ προστίθενται ἀκόμη καὶ ἄλλαι ὀφελόμεναι εἰς τὴν ἐξέλιξιν ποῦ παρήγαγον εἰς τὰ πνεύματα αἱ νεώτεραι ἐπιστημονικαὶ ἀνακαλύψεις. Ἡ ἐπιστήμη ἤλλαξε τὰς ἰδέας μας καὶ ἀφῄρεσε κάθε κῦρος ἀπὸ τὰς θρησκευτικὰς καὶ κοινωνιολογικάς μας ἀντιλήψεις. Ἔδειξεν εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν μικρὰν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχει εἰς τὸ σύμπαν καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀδιαφορίαν τῆς φύσεως δι' αὐτόν. Εἶδε τότε ὁ ἄνθρωπος ὅτι ἐκεῖνο, ποῦ ἀποκαλεῖ ἐλευθερίαν, ἦτο ἡ ἄγνοια τῶν αἰτίων, ποῦ τὸν ὑποδουλώνουν καὶ ὅτι, εἰς τὸν σωρὸν τῶν ἀναγκῶν ποῦ τὰ πιέζουν, ἡ φυσικὴ συνθήκη ὅλων τῶν ὄντων, εἶναι τὸ νὰ εἶναι ὑπόδουλα. Παρετήρησεν ὅτι ἡ φύσις ἀγνοεῖ ὅ,τι ὀνομάζομεν οἶκτον καὶ ὅτι ὅλαι αἱ πρόοδοι ποῦ ἐπραγματοποίησεν αὐτή, ἔγιναν μὲ τὴν ἀλύπητον διαλογὴν ποῦ ἐπιφέρει τὴν κατασύντριψιν τῶν ἀσθενῶν πρὸς ὄφελος τῶν ἰσχυρῶν.

Ὅλαι αἱ αὐστηραὶ καὶ παγετώδεις αὗται ἀντιλήψεις, τόσον ἐναντίαι πρὸς ὅσα ἔλεγον αἱ παλαιαὶ δοξασίαι, ποῦ ἐμάγευσαν τοὺς πατέρας μας, ἐπροξένησαν ἀνησυχαστικὴν πάλην μέσα εἰς τὰς ψυχάς. Εἰς τὰ μέτρια πνεύματα ἐγέννησαν τὴν ἀναρχικὴν αὐτὴν κατάστασιν τῶν ἰδεῶν, ποῦ φαίνεται ὅτι χαρακτηρίζει τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Εἰς τοὺς γραμματισμένους καὶ καλλιτέχνας νέους αἱ ἴδιαι συγκρούσεις κατέληξαν εἰς μίαν στυγνὴν ἀδιαφορίαν, καταστρεπτικὴν πάσης θελήσεως, εἰς τελείαν ἀνικανότητα ὅπως ἐνθουσιασθῶσι δι' ὁποιονδήποτε θέμα καὶ εἰς ἀποκλειστικὴν λατρείαν τῶν ἀμέσων καὶ προσωπικῶν συμφερόντων.

Σχολιάζων τὴν ὀρθὴν αὐτὴν σκέψιν συγχρόνου συγγραφέως ὅτι «ἡ ἔννοια τοῦ σχετικοῦ κυριαρχεῖ εἰς τὴν σύγχρονον σκέψιν» ἕνας ὑπουργὸς τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως ἐκήρυττε μὲ προφανῆ εὐχαρίστησιν εἴς τινα τελευταῖόν του λόγον ὅτι «ἡ ἀντικατάστασις τῶν σχετικῶν ἰδεῶν εἰς τὰς ἀφῃρημένας ἐννοίας καθ' ὅλα τὰ εἴδη τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων εἶναι ἡ μεγαλυτέρα κατάκτησις τῆς ἐπιστήμης». Ἡ κατάκτησις ἡ κηρυσσομένη νέα εἶναι ἀληθῶς πολὺ ἀρχαία. Πρὸ πολλῶν αἰώνων ἡ φιλοσοφία τῶν Ἰνδιῶν τὴν ἐπραγμάτωσεν. Ἂς μὴ χαίρωμεν πολὺ δι' ὅ,τι σήμερον τείνει νὰ διαδοθῇ. Ὁ ἀληθὴς κίνδυνος τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν συνίσταται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔχασαν πᾶσαν ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν ἀξίαν τῶν δοξασιῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων αἱ κοινωνίαι βασίζονται. Δὲν γνωρίζω ἂν ἠμπορῇ κανεὶς νὰ ἀναφέρῃ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἕνα μόνον πολιτισμόν, μίαν μόνην θεωρίαν, μίαν μόνην πίστιν, ἡ ὁποία κατώρθωσεν νὰ διατηρηθῇ στηριζομένη ἐπὶ ἀρχῶν θεωρουμένων ὅτι δὲν ἔχουν παρὰ μόνον σχετικὴν ἀξίαν. Καὶ ἂν τὸ μέλλον φαίνεται ὅτι ἀνήκει εἰς τὰς σοσιαλιστικὰς ἐκείνας δοξασίας, τὰς ὁποίας ὁ ὀρθὸς λόγος καταδικάζει, τοῦτο ὀφείλεται ἀκριβῶς εἰς τὸ ὅτι εἶναι αἱ μόναι τῶν ὁποίων οἱ ἀπόστολοι ὁμιλοῦν ἐν ὀνόματι ἀληθειῶν ποῦ κηρύσσουν ὡς ἀπολύτους. Οἱ λαοὶ στρέφονται πάντοτε πρὸς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ τοὺς ὁμιλήσουν περὶ ἀπολύτων ἀληθειῶν καὶ θὰ περιφρονοῦν τοὺς ἄλλους. Διὰ νὰ γίνῃ κανεὶς πολιτικὸς ἀνὴρ χρεωστεῖ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ πλήθους, νὰ ἐννοήσῃ τοὺς πόθους του καὶ νὰ ἀφήσῃ τὰς φιλοσοφικὰς ἀφῃρημένας ἰδέας. Τὰ πράγματα δὲν μεταβάλλονται. Μόνον αἱ ἰδέαι τὰς ὁποίας σχηματίζομεν δι' αὐτὰ ἠμποροῦν νὰλλάξουν πολύ. Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδεῶν αὐτῶν πρέπει κανεὶς νὰ γνωρίζῃ νὰ δρᾷ.

Βέβαια ἐκ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου μόνον τὰ ἐξωτερικὰ φαινόμενα ἠμποροῦμεν νὰ γνωρίζωμεν, ἁπλᾶς συνειδητὰς καταστάσεις, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία προφανῶς εἶναι σχετική. Ἀλλ' ὅταν ἐξετάζωμεν τὰ πράγματα ἀπὸ κοινωνιολογικῆς ἀπόψεως δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι δι' ὡρισμένην ἐποχὴν καὶ δι' ὡρισμένην κοινωνίαν, ὑπάρχουν συνθῆκαι ὑπάρξεως, ἠθικοὶ νόμοι, διατάξεις καὶ συστήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀπόλυτον ἀξίαν, ἀφοῦ

---

1) Τὸ *Βυζαντῖνος*, ὅταν τὸ *η* ἐπροφέρθη ὡς *ι*, συνεξέδραμε μὲ τὰ *Κυζικηνός*, *Ἀβυδηνός*, *Περγαμηνὸς* κτλ. καὶ ἐτονίσθη ἐπὶ τῆς ληγούσης. Εἶναι λοιπὸν πολὺ κανονικὸς ὁ τύπος *Βυζαντινὸς* καὶ οὐ χρῄζει Κόντου διορθωτοῦ. Ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχαῖοι τὸ κανονικὸν *Θεσσάλος* (ἀφοῦ εἶναι δακτυλικοῦ ρυθμοῦ), τὸ εἶπαν *Θεσσαλὸς* κατὰ τὰ *Θεσπρωτός*, *Μολοσσὸς* χωρὶς νὰ ἔχουν οἱ δύσμοιροι τὸ φοβερὸν εὐτύχημα νὰ τοὺς τὸ διορθώσει κανεὶς ἀρχιδάσκαλος.

ἡ κοινωνία αὕτη δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς αὐτάς.

Εὐθὺς ἅμα ἡ ἀξία των διαμφισβητεῖται καὶ ἡ ἀμφιβολία καταλαμβάνει τὰ πνεύματα ἡ κοινωνία ἐκείνη εἶναι καταδικασμένη ἐντὸς ὀλίγου νὰ ποθάνῃ.

Αὐταὶ εἶναι ἀλήθειαι τὰς ὁποίας ἠμποροῦμεν νὰ διδάσκομεν μὲ θάρρος, διότι δὲν εἶναι ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας κάποια ἐπιστήμη ἠμπορεῖ νὰ ἀμφισβητήσῃ. Ἀντίθετος γλῶσσα μόνον τὰς καταστρεπτικωτέρας ἠμπορεῖ νὰ γεννήσῃ συνεπείας. Ὁ φιλοσοφικὸς μηδενισμός, τὸν ὁποῖον σημαίνουσαι φωνὴ διαδίδουν σήμερον εἰς τὰ ἀσθενῆ πνεύματα, τὰ ἀναγκάζει ἀμέσως νὰ ἐξάγουν ὡς συμπέρασμα τὴν ἀπόλυτον ἀδικίαν τῆς κοινωνικῆς μας τάξεως, τὸ παράλογον πάσης ἱεραρχικῆς διατάξεως, τοῖς ἐμπνέει τὸ μῖσος πρὸς πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει καὶ τοὺς ὁδηγεῖ κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὸν σοσιαλισμὸν καὶ τὴν ἀναρχίαν. Οἱ σημερινοὶ πολιτικοὶ ἄνδρες εἶναι παρὰ πολὺ πεπεισμένοι διὰ τὴν ἐπήρειαν τῶν θεσμῶν καὶ πολὺ ὀλίγον διὰ τὴν ἐπιροὴν τῶν ἰδεῶν. Ἡ ἐπιστήμη ἐν τούτοις τοῖς ἀποδεικνύει ὅτι οἱ πρῶτοι γεννῶνται ἐκ τῶν δευτέρων καὶ δὲν δύνανταί ποτε νὰ ὑπάρξουν ἂν δὲν στηρίζωνται ἐπ' αὐτῶν. Αἱ ἰδέαι ἀντιπροσωπεύουν τὰ ἀόρατα ἐλατήρια τῶν πραγμάτων. Ὅταν ἐξαφανισθοῦν, τὰ μυστικὰ βάθρα τῶν θεσμῶν καὶ τῶν πολιτισμῶν συντρίβονται. Πάντοτε δι' ἕνα λαὸν ἦτο ἐπίφοβος ἡ στιγμή, ὅταν αἱ ἀρχαῖαί του ἰδέαι κατέβησαν εἰς τὴν σκοτεινὴν νεκρόπολιν, ὅπου κοιμῶνται οἱ νεκροὶ θεοί. (*Ἕπεται συνέχεια*).

Δ. Π. Φωτεινός.

ΑΛΛΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΤΟΥ Λ. ΤΟΛΤΣΟΗ

Ἡ πρώτη ἐπιστολὴ τοῦ μεγάλου συγγραφέως πρὸς τὴν κυρίαν Ἰέρσωφ, τὴν ὁποίαν ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὸν τέταρτον ἀριθμὸν τῶν ***Χρονικῶν****, προὐκάλεσεν ἀπάντησιν. Εἰς τὴν ἀπάντησιν ταύτην ὁ συγγραφεὺς τῆς* ***Ἀναστάσεως*** *ἀνταπαντᾷ ὡς ἑξῆς :*

Ἀγαπητὴ ἀδελφὴ Μαρία,

Ἔλαβον τὴν ἐπιστολήν σας καὶ σᾶς ὀφείλω χάριτας διότι μὲ ἐχαροποιήσατε δι' αὐτῆς. Χαίρω πολὺ διότι ἐν τῷ προσώπῳ σας εὗρον ὄν, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς πιστεύει καὶ εἰλικρινῶς ποθεῖ νὰ ζῇ συμφώνως μὲ τὸν θεῖον νόμον. Εἶμαι σύμφωνος μὲ σᾶς, ὅτι πρέπει νὰ ζῶμεν κατὰ τὸν θεῖον νόμον· ἐπειδὴ δὲ εἴμεθα σύμφωνοι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἡ ψυχική μας ἐπικοινωνία εἶναι δυνατή. Κατὰ τὰ λοιπὰ αἱ ἰδέαι μας διαφέρουν. Ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ζήσῃ θεαρέστως ἂν καταστῇ διὰ τοῦ καλοῦ του βίου παράδειγμα εἰς τοὺς ἄλλους, ἀπαλλαττόμενος τοῦ κακοῦ καὶ ἐνισχύων τὸ καλὸν ἐν τῇ καρδίᾳ του. Πᾶν ἄλλο, τὸ ὁποῖον πράττει ὁ ἄνθρωπος ὅπως ἀρέσῃ εἰς τὸν Θεὸν εἶναι φενάκη, ἀποτέλεσμα δὲ αὐτοῦ ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ ἀληθινοῦ σκοποῦ τοῦ βίου του. Ὁ καλὸς βίος δὲν ἐπιτυγχάνεται δι' ἑνὸς ἅλματος. Ἀπαιτεῖται διαρκὴς προσπάθεια καὶ πάντοτε μεγάλη προσοχή, ἔστω καὶ ἂν προχωρῇ τις κατὰ μικρὰ βήματα. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ χρησιμοποιῇ πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις ὅπως καταστῇ καλλίτερος, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐξαντλῆται. Ὁ Θεὸς ἔδωσεν εἰς τὸν ἄνθρωπον πᾶν ὅ,τι χρειάζεται διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ ἠθικῶς. Τὸν ἐπροίκισε μὲ κρίσιν, ὅπως διακρίνῃ τὸ καλὸν τοῦ κακοῦ. Τὸν ἐπροίκισε μὲ συνείδησιν, ὅπως προφυλάττεται τοῦ κακοῦ.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ σας μὲ ἐξέπληξεν ἡ μετριοφροσύνη, μετὰ τῆς ὁποίας ὁμιλεῖτε περὶ ὑμῶν καὶ τὴν ὁποίαν ἀποβάλλετε εὐθὺς ὡς ἀρχίσετε νὰ ὁμιλῆτε περὶ τῆς θρησκείας. Πιστεύετε, ὅτι μόνον σεῖς καὶ οἱ ὅμοιοί σας γνωρίζετε τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅτι ὅλοι οἱ ἄλλοι ζῶσιν ἐν τῷ σκότει. Ἡ ἰδική μου θρησκεία δὲν εἶναι τοιαύτη. Ἐγὼ δὲν πιστεύω, ὅτι μόνον ἐγὼ γνωρίζω τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅτι οἱ ἄλλοι πλανῶνται ἐν τῷ σκότει. Εἶμαι ὀγδοηκοντούτης καὶ ἀκόμη ζητῶ τὴν ἀλήθειαν. Κάθε ἄνθρωπος κρύπτει εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του κάτι, τὸ ὁποῖον αὐτὸς μόνος γνωρίζει καὶ τὸ ὁποῖον σχετίζει αὐτὸν μὲ τὸν Θεόν. Δὲν πρέπει νὰ εἰσδύσωμεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο, δὲν πρέπει νὰ ἐγγίσωμεν αὐτὸ καὶ δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν, ὅτι γνωρίζομεν τὴν γωνίαν ταύτην τῆς ψυχῆς ἑκάστου ἀνθρώπου.

Χαίρετε, γράψετέ με δὲ καὶ πάλιν. Αἱ ἐπιστολαί σας ὄχι μόνον μ' ἐνδιαφέρουν, ἀλλὰ καὶ μὲ εἶναι χρήσιμοι.

Λέων Τολστόη.

Μεταξὺ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου καὶ τῆς κυρίας Ἰέρσωφ ἀντηλλάγησαν καὶ ἄλλαι ἐπιστολαί, ἀποτέλεσμα τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν, ὅτι ἡ κυρία αὕτη, ἡ ἐκφράσασα τὴν ἐπιθυμίαν νὰ τυφεκίσῃ τὸν Τολστόη καὶ ξυλίσῃ τοὺς ὀπαδούς του ἕνεκα τῶν αἱρετικῶν αὐτῶν δοξασιῶν, ἐγένετο ἡ μᾶλλον ἔνθερμος καὶ φανατικὴ ὀπαδός του.

Ν. ΖΑΡΙΦΗΣ.

† ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ, Ο ΠΟΙΗΤΗΣ.

Ἐκτὸς τῆς τελευταίας του ποιητικῆς συλλογῆς ὁ Πετρος Ζητουνιάτης ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσε στὰ «Παναθήνσια» καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα περιοδικὰ καὶ ἡμερολόγια πολλὰ ποιήματα, ποῦ τὰ εἶχε προωρισμένα γιὰ τρίτη ποιητικὴ συλλογή, τὴν ***Λύκηθον.*** *Τὰ ποιήματα αὐτῆς τῆς συλλογῆς εἶναι ἡ τελειότερη [illegible] τῶν* ***Γραμμῶν*** *προηγουμένων τριῶν συλλογῶν. Ἀβίαστοι καὶ λαμπροὶ στίχοι, νοήματα ὑψηλὰ καὶ τέλεια, τέχνη ἄψογη καὶ γλῶσσα καθαρή, σὰν γαργαροκάθαρη πηγὴ τοῦ Πίνδου. Μ' αὐτὴν τὴν σειρὰν τῶν ποιημάτων ὁ ποιητής μας ὑψώθηκε στὸ κατακόρυφο τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, ἐκεῖ ποῦ εἶναι ὅλοι, ὅσοι ἔχουν σημασία γιὰ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, γιὰ τὴν ἑλληνικὴ λογογραφία.*

Δυστυχῶς ὁ θάνατος, ὁ ἀδυσώπητος θάνατος, ὁ ὁποῖος ἔκοψε τὸ νῆμα τέτοιου οἰκογενειακοῦ στηρίγματος γιὰ νὰ μείνῃ στοὺς πέντε δρόμους μιὰ ἀπαρηγόρητη μάννα καὶ τρεῖς ὀρφανὲς κι' ἀνύπαντρες ἀδερφές, πῆρε καὶ ἀπὸ τὴν χορεία τῶν ποιητῶν τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας τὸν Πέτρον Ζητουνιάτην, ἕναν ἀπὸ τοὺς καλύτερους, ἕναν, τέλος πάντων, ποῦ ὅ,τι ἔγραψε, τὸ ἔγραψε μὲ τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς του καὶ τὸ ἐσφράγισε μὲ τὸ κλείσιμο τῶν ματιῶν του!

Ὁ Πέτρος Ζητουνιάτης, κατὰ τὰ τελευταῖά του χρόνια, εἶχε καταντήσει πανελλήνια φυσιογνωμία. Εἶχε ἕνα σπάνιο χάρισμα, ποῦ κατακτοῦσε τὲς καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων, ποῦ γνώριζε καὶ ποῦ συναναστρέφονταν. Ἀλλ' ἐννοεῖται, οὔτε ἤθελε νὰ γνωρίσῃ, οὔτε συναναστρέφονταν ἀνθρώπους, ποῦ δὲν ἄξιζαν. Φτάνει νὰ γνώριζε μιὰ φορὰ ἕνα καλὸ πρόσωπο καὶ γένονταν ἀμέσως φίλος του ἀδερφικός. Εἶχεν ἕναν σπάνιον τρόπον νὰ κατορθώνῃ ν' ἀγαπιέται. Ἀπ' ὅλους μας, χωρὶς ἄλλο, εἶχε τοὺς πλειότερους φίλους, διότι εἶχε τὴν τέχνη ν' ἀνοίγῃ τὴν καρδιά του, καὶ νὰ συγκινῇ βαθυὰ-βαθυά. Εἶταν ἡ εὐγενικώτερη καρδιά, ἡ ἀγγελικώτερη ψυχὴ ἀνάμεσα σ' ὅλον τὸν κόσμο τῶν Γραμμάτων. Εἶταν ὁ κοινωνικώτερος ἀπ' ὅλους μας, κι' ὁ γλυκώτερος. Ἡ ἁβρότητά του εἶταν σπάνια. Μπορῶ νὰ εἰπῶ, ὅτι εἶταν ὁ μόνος, ποῦ δὲν εἶχε ἐχτροὺς οὔτε προσωπικούς, οὔτε ἐπαγγελματικούς, φιλολογικούς, ἂν καὶ πολὺ συχνὰ ἔγραφε κριτικές, πολὺ ὤμορφες καὶ πολὺ βαθειές. Μπορῶ νὰ εἰπῶ ἀκόμα, ὅτι στὸ πρόσωπο τοῦ Ζητουνιάτη χάσαμε τὸν κριτικό, ποῦ, ὅταν ἔκρινε, δὲν θυμῶνταν οὔτε φιλία, οὔτε ἔχτρα. Πρὸ πάντων ***ἤξερε νὰ κρίνῃ,*** *δὲν μεταχειρίζονταν φρασεολογία πλούσια, ἀλλ' ὅ,τι ἔλεγε εἶταν* ***αὐστηρῶς ἀληθινό.*** *Ἡ εἰλικρίνειά του καὶ πρὸς τοὺς φίλους του καὶ πρὸς τὰ φιλολογικὰ ἔργα εἶταν ἀπεριόριστη. Χώνονταν ὁλόβολος στὰ κατάβαθα καὶ στὰ κατάψηλα παλάτια τῆς Σκέψης, κι' ἔκρινε μὲ φῶς κι' ἔγραφε μὲ λάμψη μεγάλη. Συγκινῶνταν εὔκολα κι' αἱμάτονε ἡ καρδιά του γιὰ τὴν παραμικρὴ ξένη δυστυχία, κι' ὅταν τύχαινε κάποιο μεγάλο κακὸ σ' ἕναν δικό του ἔκλαιγε σὰν μικρὸ παιδί!*

Ἐκτὸς τῆς ποιητικῆς του ἀξίας, τῆς μεγάλης καὶ ἀναμφισβήτητης, ὁ Π. Ζητουνιάτης θὰ μείνῃ ἀθάνατος στὴν ἱστορία τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων καὶ τῆς νεοελληνικῆς διάπλασης καὶ γιὰ τὰ ὡραῖα κὰι μακρυά του μαλλιά.

Ἡ ἐφεύρεση τῆς λέξης, ***«Μαλλιαρὸς»*** *ὀφείλεται πολὺ-πολὺ στὰ πλούσια μαλλιὰ τοῦ Ζητουνιάτη. Στὴν ἀρχὴ-ἀρχή, λίγους μῆνες πρὶν τοῦ πολέμου κι' ἄλλους τόσους ὕστερά, οἱ νεοσσοὶ τῶν νέων γλωσσικῶν ἰδεῶν μὲ κάτι δημοσιεύματα, κάτι* ***«κύκλους»****, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους κινοῦνταν καὶ οἱ καρηκομόοντες Ζητουνιάτης Καμπύσης, Βασιλικός, Σκίπης, Νέης, Μαλακάσης, εἶχαν δημιουργήσει μὲ τὴν* ***«Τέχνη»*** *κάποιον θόρυβο, κάποια κίνηση, ὥστε νὰ σχηματιστῇ κάποια ἀντίδραση, κάποια ἀντιπάθεια ἐναντίον τῶν προτεργατῶν αὐτῆς τῆς κίνησης, τὸ δὲ λουκιάνειο πνεῦμα τοῦ μοναδικοῦ χρονογράφου μας, κ. Ι. Κονδυλάκη, ὄχι τόσον ὡς ἀντίθετο στὲς νέες θεωρίες, ὅσον ὡς πνεῦμα ἔξυπνο, θυμηδικό, σαρκαστικό, ἐμπνεύστηκε τὴν λέξιν* ***«μαλλιαρὸς»*** *ἀπὸ τὰ πλούσια μαλλιὰ μερικῶν ἀπὸ τοὺς μύστες τοῦ καινούργιου καὶ ἐθνοσωτήριου ἀγῶνα, ποῦ ἀνάλαβε νὰ χειραφετήσῃ τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος ἀπὸ τὸν Δασκαλισμὸ τῶν ὑπερσυντελίκων καὶ τῶν ἀπαρεμφάτων, τοῦ ἀγῶνα, ποῦ αὐτοκηρύχτηκε μὲ τὸ δίκιο καὶ παραδίκιο του ὁ καθηγητὴς Ψυχάρης.*

Τὰ μαλλιὰ τοῦ καημένου τοῦ Ζητουνιάτη, ποῦ τὰ τρώγει τώρα τὸ μαῦρο χῶμα τοῦ τάφου πρόσφεραν πολὺ στὴν δημιουργία τῆς λέξης ***«Μαλλιαρὸς»*** *καὶ τῶν παραγώγων της ἡ ὁποία δοξάζει σήμερα τὸν Ψυχάρη καὶ ὅλη τὴν στρατιὰ τῶν δημοτικιστῶν, ποῦ μιὰ μέρα τὸ ἑλληνικὸ Ἔθνος θὰ τοὺς ἀποδώσῃ τὸ δίκιο καὶ θὰ τοὺς ἀναγράψῃ στὴν στήλη τῶν ἡρώων του καὶ τῶν μαρτύρων του!*

Ἀλλ' ἡ δόξα αὐτὴ ποῦ θὰ μεγαλώσῃ μὲ τὸν καιρὸν καὶ θὰ στολίσῃ τὴν μνήμη τοῦ Ζητουνιάτη μιὰ μέρα χωρὶς ἄλλο, δὲν ὠφελεῖ τίποτε τὴν δύστυχη μάννα καὶ τὲς πεντάρφανες ἀδελφές του, ποῦ μὲ πιάνει τρομάρα, ὅταν τὲς θυμοῦμαι καὶ σκέπτομαι ποιὸς Πέτρος θὰ τὲς θρέφῃ τώρα; Ποιὸς Πέτρος θὰ τὲς παρηγορῇ;

Ἀλήθεια εἶναι κἄμπόσα ἄδικα σ' αὐτὸν τὸν Κόσμο, καὶ μάλιστα στὸν δικό μας τὸν ἑλληνικό, ποῦ δὲν ἔχουν θεραπεία!

Τὸ ἔργο τοῦ Ζητουνιάτη μένει ἀτέλειωτο. Ἡ ***Λύκηθός*** *του, ποῦ εἶταν προωρισμένη νὰ περιλάβῃ τὰ τελειότερα διανοήματα τῆς ποιητικῆς φαντασίας του, μᾶς παραδίδεται σχεδὸν ἄδεια. Ἡ γλυκόφθογγη λύρα του ἔσπασε ἀπάνω στοὺς ὡραιότερους, στοὺς γλυκότερους βόγγους της, γιὰ νὰ μὴν τοὺς ἐπαναλάβῃ πλέον! Ὁ ἔρωτας κι' ἡ βιοπάλη, τὰ δυὸ ἀνήμερα θηρία, ρούφηξαν τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς του καὶ τὸν ἔστειλαν γλήγορα-γλήγορα, στὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του, στὸν τάφο. Ἐκεῖ τοὐλάχιστον ὁ ἄτυχος ἐραστής, ὁ τσακισμένος βιοπαλαιστής, ποῦ ἀπὸ τοὺς κόπους του κι' ἀπὸ τοὺς ἱδρῶτές τους ἔτρωγαν καὶ ζοῦσαν τόσες ἀδύνατες ὑπάρξεις, θὰ ἡσυχάσῃ!*

Θὰ ἡσυχάσῃ αὐτός, ἀλλ' ἡ ἡσυχία του θὰ εἶναι μιὰ ἀτέλειωτη στέρηση, μιὰ μεγάλη ἀγιάτρευτη πληγὴ στὴν δύστυχή του τὴ μάννα καὶ στὰ δύστυχά του τ' ἀδέρφια, ποῦ ἔχασαν ὅ,τι μεγαλύτερο, ὅ,τι ἀγαπητότερο, ὅ,τι πολυτιμότερο, ὅ,τι ἐνδοξότερο εἶχαν σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, τὸν Πέτρο τους!

Ὦ κατακάθαρη σκιὰ τοῦ ἀγαπημένου μου Πέτρου Ζητουνιάτη! Δέξου αὐτὲς τὲς ὀλίγες γραμμὲς ὡς φόρο τῆς ἀδερφικῆς μας φιλίας, ποτισμένες μὲ τὰ θερμότερα δάκρυα τῆς καρδιᾶς μου.

Χ. Χριστοβασίλης.

Α. ΣΡΙΝΤΜΠΕΡΓ

Ο ΠΑΤΕΡΑΣ

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

ΠΡΟΣΩΠΑ

Ἴλαρχος.
Λάουρα, γυναῖκά του.
Βέρτα, κόρη των.
Δρ. Ὄστερμαρκ.
Ἐφημέριος.
Μαργαρίτα, παραμάννα τοῦ ἰλάρχου.
Νόγδης, ὑπηρέτης τοῦ ἰλάρχου.
Χένρικ, ἐπιστάτης τοῦ ἰλάρχου.

—

Τὸ δρᾶμα ἐξελίσσεται εἰς τὴν ἔπαυλι τοῦ Ἰλάρχου πλησίον τῆς Στοκχόλμης.

Σημ. Τὸ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ἐννοεῖται ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἠθοποιούς.

—

ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΙΣ

Δωμάτιο τῆς ἐπαύλεως, τὸ ἴδιο εἰς ὅλη τὴν παράστασι, χωρὶς καμμιὰ μεταβολή.

Μεσαία θύρα, πλαγία θύρα εἰς τ' ἀριστερά. Εἰς τὰ δεξιὰ εἰς τὴν γωνία μία θύρα μὲ παραπετάσματα. Εἰς τὴ μέση τοῦ δωματίου μιὰ μεγάλη στρογγυλὴ τράπεζα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποία ὑπάρχουν ἐφημερίδες καὶ ἕνα λεύκωμα. Ἀριστερὰ πρὸς τὰ ἐμπρὸς γραφεῖο, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖο ὑπάρχει ἕνα ὡρολόγι. Εἰς τοὺς τοίχους κρέμουνται ὅπλα, τουφέκια, περίστροφα, κυνηγετικοὶ σάκκοι. Κοντὰ εἰς τὴν μεσαία θύρα πρὸς τ' ἀριστερὰ ὑπάρχει κρεμαστάρι, ἀπὸ τὸ ὁποῖο κρέμεται ἕνας στρατιωτικὸς μανδύας. Ἐπάνω εἰς ἕνα τραπεζάκι ἕνα κουδουνάκι. Εἰς τὴν μεσαία τράπεζα καίει λάμπα.

—

Πρώτη σκηνή.

Ὁ Ἴλαρχος καὶ ὁ ἐφημέριος κάθουνται εἰς τὸν καναπέ. Ὁ ἐφημέριος εἰς τὴν δεξιὰ γωνία. Ὁ Ἴλαρχος μὲ ἐπανωφόρι σπιτικὸ καὶ ὑποδήματα τῆς ἱππασίας μὲ σπιρούνια. Ὁ ἐφημέριος ἐνδυμένος μαῦρα μὲ ἄσπρο μανδῆλι τοῦ λαιμοῦ χωρὶς ἱερατικὸ λαιμοδέτη. Καπνίζει μὲ πίπα. ***Χένρικ.***

Ἴλαρχος (σημαίνει).

Χένρικ (ἀπὸ τὴν μεσαία θύρα). *Κύριε ἴλαρχε, εἰς διαταγάς σας!*

Ἴλαρχος. *Ἔξω εἶναι ὁ Νόγδης;*

Χένρικ. *Εἰς τὰς διαταγάς σας! Ὁ Νόγδης περιμένει εἰς τὸ μαγειρειὸ τὰς διαταγὰς τοῦ κυρίου ἰλάρχου.*

Ἴλαρχος. *Πάλε στὸ μαγειρειό; Βγάλ' τον γρήγορα ἔξω!*

Χένρικ. *Εἰς τὰς διαταγάς σας, κύριε ἴλαρχε.* (Βγαίνει ἀπὸ τὴν μεσαία θύρα).

Ἐφημέριος. *Τί τρέχει πάλε;*

Ἴλαρχος. *Ἄ τὸν παλιάνθρωπο, πάλι ἔχει κάτι μὲ τὸ κορίτσι. Εἶναι ἕνας ἀφορεσμένος ἄνθρωπος.*

Ἐφημέριος. *Ὁμιλεῖς γιὰ τὸν Νόγδη; Δὲν εἶναι αὐτός, ποῦ πέρυσι...*

Ἴλαρχος. *Ναί, τὸ θυμᾶσαι; Λάβε, σὲ παρακαλῶ τὴν καλωσύνη νὰ τὸν πῆς μερικὰ λόγια σοβαρά, ἴσως ὠφελήσουν· οἱ βρισιὲς καὶ τὸ ξύλο ἕως τώρα δὲν ἔφεραν κανένα ὄφελος.*

Ἐφημέριος. *Ἔτσι αἴ; καὶ θέλεις νὰ τὸν διαβάσω*

Κυβέλη Ἀδριανοῦ.

καὶ ἐγὼ τώρα τὸν ἀναβαλλόμενο; Καὶ θαρρεῖς, πῶς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ κάνει καμμιὰ ἐντύπωσι εἰς ἕνα ἵππέα;

Ἴλαρχος. (σηκώνεται) *Ναί, γυναικάδελφε, αὐτὰ σ' ἐμένα δὲν πιστεύουν, ξεύρεις ὅτι...*

Ἐφημέριος. (σηκώνεται ὡσαύτως). *Ναί, δυστυχῶς.*

Ἴλαρχος. *Ἀλλὰ σ' αὐτὸν ἀλλάζει τὸ πρᾶγμα. Γιὰ πρασπάθησε, σὲ παρακαλῶ.*

Δευτέρα Σκηνή.

Οἱ προηγούμενοι. Ὁ ***Νόγδης*** *ἀπὸ τὴν μεσαία θύρα.*

Ἴλαρχος. *Τί ἔκαμες πάλι, Νόγδη;*

Νόγδης. *(Εἰς τὴν ἀριστερὰ γωνία). Μὲ συμπάθειο, κύριε ἴλαρχε, δὲν μπορῶ νὰ μιλήσω ἐμπρὸς εἰς τὸν ἅγιο ἐφημέριο.*

Ἐφημέριος. *Λέγε, παιδί μου, μὴν ἐντρέπεσαι.*

Ἴλαρχος. *Λέγε τὴν ἀλήθεια, γιατὶ ἀλλέως, ξεύρεις, τί ἔχεις νὰ πάθῃς.*

Νόγδης. *Νά, τὶ ἔτρεξε, ἤμεθα εἰς τοῦ Γαβριὴλ κ' ἐχορεύαμε, καὶ ἐκεῖ λέγει ὁ Λουδοβῖκος...*

Ἴλαρχος. *Τὶ ἔχει νὰ πάρῃ καὶ νὰ δώσῃ ὁ Λουδοβῖκος σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι. Βρὲ, λέγε τὴν ἀλήθεια!*

Νόγδης. *Νὰ καὶ ὕστερα λέγει ἡ Ἔμμα νὰ πᾶμε στὸν ἀχυρῶνα.*

Ἴλαρχος. *Ὥστε ἡ Ἔμμα παρεπλάνησε ἐσένα.*

Νόγδης. *Βέβαια, ἐπάνω κάτω ἔτσι εἶναι, κύριε ἴλαρχε. Καὶ ἐκτὸς τούτου ἔχω νὰ παρατηρήσω, ὅτι ὅταν ἡ νέα δὲν θέλῃ, τίποτε κανένας δὲν μπορεῖ νὰ κατορθώσῃ.*

Ἴλαρχος. *Μὲ λίγα λόγια. Εἶσαι σὺ ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ ἢ ὄχι;*

Νόγδης. *Πῶς μπορῶ ἐγὼ νὰ τὸ ξεύρω αὐτό;*

Ἴλαρχος. *Πῶς δὲν ἠμπορεῖς νὰ τὸ ξεύρῃς;*

Νόγδης. *Ὄχι. Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ξεύρῃ αὐτό, κύριε ἴλαρχε.*

Ἴλαρχος. *Καλά, δὲν ἤσουν σὺ μόνος μὲ αὐτή;*

Νόγδης. *Ἐκείνη τὴν ὥρα βέβαια, ἀλλὰ μὲ τοῦτο δὲν μπορεῖ νὰ ξεύρῃ κανένας, ὅτι εἶναι ὁ μόνος.*

Ἴλαρχος. *Μήπως σὲ περνᾷ ἡ ἰδέα νὰ ἐνοχοποιήσῃς καὶ τὸν Λουδοβῖκο;*

Νόγδης. *Κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ξεύρῃ, ποιὸν πρέπει νὰ ἐνοχοποιήσῃ.*

Ἴλαρχος. *Ναί, ἀλλὰ σὺ εἶπες εἰς τὴν Ἔμμα, ὅτι θὰ τὴν πάρῃς γυναῖκα.*

Νόγδης. *Βέβαια, ἠμπορεῖ κανένας πάντοτε νὰ ὑπόσχεται...*

Ἴλαρχος (πρὸς τὸν ἐφημέριον). *Ἄ μὰ αὐτὸ εἶναι φρικῶδες.*

Ἐφημέριος. *Εἶναι παλαιὰ ἱστορία! Ἄκουσε, Νόγδη. Ἕνα παλληκάρι, σὰν κ' ἐσένα, πολὺ καλὰ μπορεῖ νὰ ξεύρῃ, ἐὰν εἶναι ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ;*

Νόγδης. *Νά, εἶχα κάτι μὲ τὴν Ἔμμα, ἀλλ', ἅγιε ἐφημέριε, καὶ μόνο σας γνωρίζετε, ὅτι μὲ αὐτὸ καμμιὰ ὑποχρέωσι δὲν μπορῶ νὰ πάρω.*

Ἐφημέριος. *Ἄκουσε, παλληκάρι μου· μὴ γίνεσαι ἄσπλαχνος. Μὴν ἀφήσῃς τὴν νέα ἔτσι ἀπροστάτευτη μὲ τὸ παιδί της. Δὲν ἠμπορεῖ βέβαια νὰ σὲ βιάσῃ κανένας νὰ τὴν πάρῃς γυναῖκα, χρεωστεῖς ὅμως νὰ φροντίσῃς γιὰ τὸ παιδί. Αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ κάμῃς χωρὶς ἄλλο.*

Νόγδης. *Ναί, ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ βοηθήσῃ καὶ ὁ Λουδοβῖκος.*

Ἴλαρχος. *Ἄ, μὰ τότε αὐτὴ ἡ ὑπόθεσις πρέπει νὰ πάῃ στὸ δικαστήριο. Ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ δώσω ἕνα τέλος εἰς αὐτὴν καὶ δὲν τὴν θεωρῶ ἀστεία. Ἄϊντε, γρήγορα ἄδειαζέ μας τὴν γωνιά.*

Ἐφημέριος. *(προχωρεῖ εἰς τὴ μέση). Νόγδη! ἀκόμα μιὰ λέξι. Χμ! Δὲν σὲ φαίνεται ἀτιμία ν' ἀφήσῃς ἔτοι μέσα στὴ μέση ἕνα κορίτσι μὲ τὸ παιδί της; Πῶς; Δὲν σὲ φαίνεται, ὅτι ἕνα τέτοιο φέρσιμο... χμ!.. χμ!*

Νόγδης. *Ἀκοῦστε, ἅγιε ἐφημέριε· ἐὰν ἤξευρα, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ, μάλιστα· ἀλλὰ βλέπετε, ὅτι αὐτὸ ποτὲ δὲν θὰ ἠμπορέσω νὰ τὸ μάθω. Καὶ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ἔχῃ τὴν ἀξίωσι, ὅτι ἐγὼ χρεωστῶ νὰ βασανίζουμαι εἰς ὅλη μου τὴν ζωὴ γιὰ τὸ παιδὶ ἑνὸς ἄλλου. Αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος ἐφημέριος καὶ ὁ κύριος ἴλαρχος μόνοι των ἠμποροῦν νὰ τὸ καταλάβουν.*

Ἴλαρχος. *Ἔξω γρήγορα!*

Νόγδης. *Εἰς τὰς διαταγάς σας, κύριε ἴλαρχε.* (Φεύγει ἀπ' τὴν μεσαία θύρα.)

Ἴλαρχος. (φωνάζων) *Κύτταξε. μὴν ξαναπᾷς εἰς τὸ μαγειρειό, ἐσὺ τὸ ξεύρεις, παλιάνθρωπε.*

Τρίτη σκηνή.

Ἴλαρχος καὶ Ἐφημέριος.

Ἴλαρχος. *Γιατὶ δὲν ἐπέμεινες, ὅπως πρέπει;*

Ἐφημέριος *Πῶς; Δὲν τὸν ὡμίλησα καλά;*

Ἴλαρχος. *Καλέ, τί μὲ λές; Ἐσὺ ἐστέκουσουν καὶ ἐμουρμούριζες μέσα στὰ γένεια σου.*

Ἐφημέριος. *Νὰ σὲ πῶ τὴν ἀλήθεια, κ' ἐγὼ δὲν ἠξεύρω, τί νὰ πῶ. Εἶναι κρῖμα τὸ καϋμένο τὸ κορίτσι, ἀλλὰ δὲν εἶναι κρῖμα καὶ ὁ νέος; Γιὰ σκέψου, ἂν δὲν εἶναι αὐτὸς ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ. Ἡ νέα ἠμπορεῖ νὰ πηγαίνῃ τέσσερες μῆνες παραμάννα στὸ βρεφοκομεῖο, καὶ τὸ παιδί της κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ καταστήματος, ὅπως ἠξεύρεις, εἶναι ἐξασφαλισμένο διὰ τὸ μέλλον, ἀλλ' ὁ νέος ἠμπορεῖ νὰ ὑπάγῃ παραμάννα; Ἡ νέα ἠμπορεῖ ὕστερα νὰ εὕρῃ μία καλὴ θέσι σὲ κανένα σπίτι,*

Ἡ Κυβέλη εἰς τὸν «Ἀρχιτέκτονα Μάρθα»

ἀλλὰ τὸ μέλλον τοῦ νέου ἐντελῶς ἐκμηδενίζεται πλέον, ὅταν ἀπολυθῇ ἀπ᾽ τὸν στρατό.

῎Ιλαρχος. Ὁ νέος βέβαια δὲν εἶναι τόσο πολὺ ἀθῶος, ἀλλ᾽ αὐτὸ ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ τὸ ξεύρω. Ἕνα ὅμως ἠμπορῶ νὰ ἠξεύρω, καὶ αὐτὸ εἶναι, ὅτι πταίει ἡ νέα, ἐὰν εἶναι δυνατὸ νὰ εἰπῇ κανένας, ὅτι ὑπάρχει σφάλμα εἰς αὐτὴ τὴν περίστασι.

Ἐφημέριος. Βέβαια, βέβαια! Ἐγὼ νὰ σὲ εἰπῶ, δὲν καταδικάζω κανένα. Ἀλλὰ περὶ τίνος ὡμιλούσαμεν, ὅταν ἔξαφνα παρουσιάσθη εἰς τὴ μέση αὐτὴ ἡ ἀνούσια ἱστορία; Ἄ, ἀλήθεια, δὲν ἐλέγαμε διὰ τὴν Βέρτα καὶ διὰ τὴν μύρωσί της;

῎Ιλαρχος. Κυρίως δὲν ἐπρόκειτο διὰ τὴν μύρωσί της, ἀλλὰ διὰ τὴν ὅλη της ἀνατροφή. Αὐτὸ τὸ σπίτι εἶναι γεμᾶτο γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι ὅλαι θέλουν νὰ ἀναθρέψουν τὴ δική μου τὴν κόρη. Ἡ πεθερά μου θέλει νὰ τὴν κάμῃ πνευματίστρια, ἡ Λάουρα καλλιτέχνιδα, ἡ γκουβερνάντα θέλει νὰ τὴν κάμῃ μεθοδίστρια, ἡ γραῖα Μαργαρίτα βαπτίστρια καὶ τὰ κορίτσια θέλουν νὰ τὴν πάρουν εἰς τὸν στρατὸ τῆς σωτηρίας. Εἶναι φυσικὰ ἀδύνατο νὰ ἑνωθοῦν ὅλα αὐτὰ σὲ μιὰ ψυχή. Ἐκτὸς δὲ τούτου ὅλοι μὲ τὰς προσπαθείας των προσπαθοῦν ν᾽ ἀντενεργήσουν πρὸς ἐμέ, ὅστις ἔχω τὸ πρῶτο δικαίωμα νὰ φροντίσω νὰ καθοδηγήσω τὴν φύσιν τοῦ παιδιοῦ. Δι᾽ αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ βγάλω μέσ᾽ ἀπὸ αὐτὸ τὸ σπίτι.

Ἐφημέριος. Ἔχεις, ἀλήθεια, πάρα πολλὲς νοικοκυρὲς μέσ᾽ στὸ σπιτικό σου.

῎Ιλαρχος. Καλὰ λές. Πράγματι, τίποτε πλέον δὲν μὲ ἀνήκει ἐδῶ μέσα, εἶναι ὡσὰν νὰ εὑρίσκωμαι μέσα σὲ ἕνα κλουβὶ τίγρεων, καὶ ἐὰν δὲν ἐκρατοῦσα κάτω ἀπ᾽ τὴν μύτην των τὸ πυρωμένο σίδηρο, δίχως ἄλλο εἰς τὴν πρώτη εὐκαιρία θὰ μ᾽ ἐσπάραζαν.

Ἐφημέριος. (Γελᾷ)

῎Ιλαρχος. Βέβαια, γελᾷς τώρα ἐσὺ κατεργάρη. Δὲν φθάνει, ποῦ ἐπῆρα τὴν ἀδελφή σου γυναῖκα, μ᾽ ἐφόρτωσες ἀκόμη καὶ τὴν γριὰ μητρυιά σου.

Ἐφημέριος. Δὲν ἠμποροῦσα νὰ κρατήσω τὴν μητρυιὰ στὸ σπίτι μου.

῎Ιλαρχος. Βέβαια, ἀλλὰ μιὰ πεθερὰ πάει καλύτερα μέσα στὸ σπίτι, μάλιστα στὸ ξένο.

Ἐφημέριος. Ὁ καθένας στὸν κόσμο αὐτὸ παίρνει τὸ μερίδιό του.

῎Ιλαρχος. Σωστά, ἀλλ᾽ ἐγὼ θαρρῶ, πῶς ἐπῆρα πάρα πολύ. Κοντὰ εἰς ὅλα ἔχω καὶ τὴν γριὰ τὴν παραμάννα μου, ἡ ὁποία ἐννοεῖ νὰ μὲ μεταχειρίζεται ὡσὰν νὰ ἤμουν ἀκόμη μωρό. Εἶναι ὅλο ἀγάπη, ἕνας θεὸς τὸ ξεύρει. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ὁ τόπος της ἐδῶ.

Ἐφημέριος. Ἔπρεπε, γαμβρέ μου, ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν γυναικῶν νὰ τὸ ἔχῃς περισσότερο περιορισμένο. Ἐσὺ ὅμως τὰς ἔδωκες πάρα πολλὴ ἐλευθερία.

῎Ιλαρχος. Ἄκουσε, ἀγαπητέ μου. Ἠμπορεῖς νὰ μὲ πῇς, πῶς ἠμπορεῖ νὰ περιορίσῃ κανένας αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν γυναικῶν;

Ἐφημέριος. Ἐὰν ἐξετάσωμεν, ἀλήθεια, αὐστηρῶς τὰ πράγματα, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἡ Λάουρα— ἂν καὶ ἀδελφή μου—πάντοτε ἦτον λίγο δύστροπος.

῎Ιλαρχος. Ἡ Λάουρα ἔχει βεβαίως τὰ σφάλματά της, ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλους δὲν εἶναι τόσον ἐπικίνδυνος.

Ἐφημέριος. Ὦ! σὲ παρακαλῶ, ὁμίλει ἐλεύθερα, τὴν γνωρίζω καλά.

῎Ιλαρχος. Τὴν ἔδωκαν ρωμαντικὴ ἀγωγή, καὶ δυσκολεύεται νὰ συνηθίσῃ εἰς τὴν πραγματικότητα, ἀλλ᾽ ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι γυναῖκά μου.

Ἐφημέριος. Καὶ ἐπειδὴ εἶναι γυναῖκά σου, εἶναι πολὺ καλή. Ὄχι, γαμβρέ μου, αὐτὴ εἶναι ἴσια ἴσια ἐκείνη, ποῦ σὲ βασανίζει.

῎Ιλαρχος. Τώρα ὅμως ὅλο τὸ σπίτι παλαβώθηκε. Ἡ Λάουρα δὲν θέλει ν᾽ ἀποχωρισθῇ τὴν Βέρτα, καὶ ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὴν βλέπω μέσα σ᾽ αὐτὸ τὸ σπίτι, ποῦ ἔγινε σωστὸ φρενοκομεῖο.

Ἐφημέριος. Ἡ Λάουρα λοιπὸν δὲν θέλει; τότε ἤξευρέ το, φοβοῦμαι ὅτι πολὺ θὰ τὴν κακοφανῇ. Ὅταν ἀκόμη ἦτο μικρὸ παιδί, διὰ νὰ γίνῃ τὸ θέλημά της, συνήθιζε νὰ πέφτῃ κάτω ξύλο κομμάτι σὰν πεθαμμένη. Καὶ ὅταν ἀπελάμβανεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖο ἤθελεν, ἔλεγεν ὅτι δὲν ἤθελε τὸ πρᾶγμα, ποῦ ἐζητοῦσεν, ἀλλ᾽ ἤθελε νὰ γίνῃ τὸ θέλημά της.

῎Ιλαρχος. Ἄ, ἔτσι λοιπὸν ἦτο τότε; χμ! Καὶ τώρα παθαίνει καμμιὰ φορὰ τὰ ἴδια, καὶ ἐγὼ ὁ καϋμένος φοβοῦμαι καὶ πιστεύω, πῶς εἶναι ἄρρωστη.

Ἐφημέριος Ἀλλὰ τί ἔχεις τότε μὲ τὴν Βέρτα, ὥστε προκειμένου περὶ αὐτῆς, νὰ εἶσθε τόσον διαφορετικῆς γνώμης; Δὲν εἶναι δυνατὸν καθόλου νὰ συμφωνήσετε;

῎Ιλαρχος. Νὰ μὴ νομίσῃς, ὅτι θέλω νὰ κάμω τὴν κόρη μου κανένα, ὅπως λέγουν, ἀξιοθαύμαστο παιδὶ ἢ τίποτε ἀπεικόνισμα τοῦ ἑαυτοῦ μου. Δὲν ἐννοῶ ὅμως καὶ νὰ γίνω ὁ προαγωγὸς τῆς κόρης μου καὶ νὰ τὴν παιδαγωγήσω μόνο καὶ μόνο διὰ τὸν γάμο. Διότι ἐὰν ἔξαφνα μείνῃ ἀνύπανδρος, θὰ γίνῃ δυστυχής· ἀλλ᾽ οὔτε πάλι θέλω νὰ τὴν κάμω νὰ τραπῇ εἰς κανένα ἀνδρικὸ ἐπάγγελμα, τὸ ὁποῖο θὰ ἀπαιτοῦσε μακρὰς σπουδάς· διότι ἐν ᾗ περιπτώσει ἀπεφάσιζε νὰ ὑπανδρευθῇ, θὰ ἠναγκάζετο νὰ τὰς διακόψῃ ὁλοτελῶς.

Ἐφημέριος. Τί θέλεις λοιπόν;

῎Ιλαρχος. Θέλω νὰ τὴν κάμω δασκάλισσα. Ἐὰν μείνῃ ἀνύπανδρος, δὲν φοβεῖται διὰ τὸ μέλλον καὶ δὲν θὰ ὑποφέρῃ περισσότερο ἀπὸ τὲς ἄλλες πτωχὲς δασκάλισσες, ποῦ μοιράζονται τὸν μισθό τους μὲ τὴν οἰκογένειά τους. Ἐὰν πάλιν ὑπανδρευθῇ, τότε θὰ ἠμπορέσῃ νὰ μεταχειρισθῇ τὰς γνώσεις της διὰ τὴν ἀνατροφὴ τῶν παιδιῶν της, δὲν ἔχω δίκαιο;

(Ἀκολουθεῖ). ***Γ. Καρατζᾶς.***

Ν. Β. ΓΟΓΟΛ

ΝΥΞ ΤΟΥ ΜΑΪΟΥ
Η
Η ΠΝΙΓΜΕΝΗ

Καὶ οἱ τρεῖς ἔβαινον κλίνοντες τὰς κεφαλὰς καὶ σκεπτικοί· αἴφνης, ἐνῷ ἔστρεφον τὸν σκοτεινὸν δρομίσκον συνεκρούσθησαν πρός τινας, μέτωπον πρὸς μέτωπον καὶ ἐξέβαλλον ὀξεῖαν κραυγήν. Ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ὀξεῖαν ταύτην κραυγὴν ἦτο ἀνάλογος. Ὁ προεστὼς ἀνοιγοκλείσας τὸν μοναδικόν του ὀφθαλμόν, μετ᾽ ἐκπλήξεως ἀνεγνώρισε τὸν γραμματέα καὶ τοὺς δύο αὐτοῦ βοηθούς.

— Κ᾽ ἐγὼ ἔρχουμαι σπίτι σου, κύριε γραμματικέ!

— Κ᾽ ἐγὼ ἔρχουμαι στῆς εὐγενείας σου, κύριε προεστέ!

— Παράξενα πράγματα συνέβησαν, κύριε γραμματικέ!

— Ἀλλόκοτα, κύριε προεστέ!

— Καὶ τί συμβαίνει;

— Τὰ παλληκάρια ἀγριέψανε! Μαζευμένα ἀτακτοῦν στοὺς δρόμους. Ἐξυπνοῦν καὶ τὴν εὐγενεία σου, εἶναι ντροπή· ἕνας μεθυσμένος Μοσχοβίτης θὰ φοβηθῇ νὰ πῇ τέτοια λόγια ποῦ λένε αὐτοὶ μὲ τὴν ἀσεβῆ γλῶσσά τους.

Τοὺς λόγους τούτους, ὁ ἰσχνὸς γραμματεὺς μὲ τὸ ποικιλόχρωμον σαλβάριόν του καὶ μὲ τὸ γελέκι του τοῦ ἐκ χρώματος ἀφρώδους οἴνου, ἐπρόφερε μηκύνων τὸν τράχηλον πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ἐπαναφέρων αὐτὸν ἀμέσως εἰς τὴν φυσικήν του θέσιν.

— Μόλις ἤρχισα νὰ κοιμοῦμαι, μ᾽ ἐσήκωσαν ἀπ᾽ τὸ στρῶμα τὰ καταραμένα τρελλόπαιδα μὲ τὰ ἀναιδῆ των τραγούδια καὶ τὸν θόρυβόν των. Ἤθελα νὰ τοὺς ψάλω καλά, καλά, ἀλλ᾽ ἕως ὅτου νὰ βάλω τὸ σαλβάρι μου καὶ τὸ γελέκο μου, ἔφυγαν ὅλοι ὅπου μποροῦσαν. Ἀλλ᾽ ὁ πρῶτός τους δὲν μᾶς ἔφυγε. Τώρα ἂς τραγουδῇ ἐκεῖ μέσα. Ἔτριξα τὰ δόντια μου νὰ γνωρίσω αὐτὸ τὸ πουλί, ἀλλ᾽ ἡ μούρη του εἶναι χρισμένη μὲ καπνιές, σὰν τοῦ διαβόλου, ποῦ κάνει τὰ καρφιὰ γιὰ τοὺς ἁμαρτωλούς.

— Καὶ τί φορεῖ, κύριε γραμματικέ;

— Μιὰ μαύρη γυρισμένη ἄνω κάτω προβατόγουνα, κύριε προεστέ.

— Ἀλήθεια λές, κύριε γραμματικέ. Τί θὰ γίνῃ ἂν αὐτὸς ὁ ξυπόλυτος ποῦ λὲς βρίσκεται τώρα στὴ φυλακὴ τοῦ σπιτιοῦ μου;

— Ὄχι, κύριε προεστέ! Ἔχεις λάθος.

— Φέρετε φῶς, νὰ τὸν ἰδοῦμε!

— Ἔφεραν φῶς, ἤνοιξαν τὴν θύραν καὶ ὁ προεστὼς ἔμεινε κατάπληκτος ἰδὼν ἐμπρός του τὴν γυναικαδέλφη του.

— Πές μου σὲ παρακαλῶ— μὲ τὰς λέξεις ταύτας ἡ γυναικαδέλφη του προὐχώρησε πρὸς αὐτὸν — ἐσύ, τἄχασες ὅλους διόλου; Ὑπῆρχε εἰς τὸ μονόφθαλμο κεφάλι σου μέσα μιὰ σταλαματιὰ τοὐλάχιστον μυαλό, ὅταν μ᾽ ἔσπρωξες στὴ σκοτεινὴ φυλακή; Καλὰ ποῦ δὲν ἐχτύπησα τὸ κεφάλι μου στὸ σιδερένιο γάντζο. Μήπως δὲν σοῦ φώναζα πῶς εἶμαι ἐγώ; Μὲ ἅρπαξε ἡ καταραμένη ἀρκούδα μὲ τὰ σιδερένια πόδια της καὶ νᾶσου σπρώχνει! Ὦ! ποῦ νὰ σὲ σπρώχνουν οἱ διαβόλοι στὸν ἄλλο κόσμο!...

Τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις τὰς ἐπρόφερεν ὄπισθεν τῆς θύρας, εὑρισκομένη εἰς τὴν ὁδόν.

— Ναί, μάλιστα, ἐγὼ τώρα βλέπω πῶς εἶσαι σύ! εἶπεν ὁ προεστὼς συνελθών. Δὲν εἶναι πλέον καιρὸς νὰ τοὺς ξυλίσωμεν αὐτοὺς τοὺς πρόστυχους καὶ νὰ τοὺς ἐπιβάλωμε νὰ ἐνασχοληθοῦν εἰς τὰς ἐργασίας των;

— Πρὸ πολλοῦ πλέον εἶναι καιρός, πρὸ πολλοῦ, κύριε προεστέ!

— Αὐτοὶ οἱ ἀνόητοι ἔβαλαν στὸ νοῦ τους... Τί διαβολο; Τὴ φωνὴ τῆς γυναικαδέλφης μοῦ φαίνεται πῶς τὴν ἄκουσα στὸ δρόμο. Αὐτοὶ οἱ ἀνόητοι ἔβαλαν στὸ νοῦ τους πῶς εἴμαστε ἴσοι. Νομίζουν πῶς εἶμαι κανένας ἀδελφός τους, ἁπλὸς κοζάκος!...

Ὁ μετὰ τὰς λέξεις ταύτας καταλαβὼν αὐτὸν βὴξ καὶ ἡ προσήλωσις τοῦ ὀφθαλμοῦ του εἰς τὰ πέριξ, ἔδιδε νὰ ἐννοήσῃ τις ὅτι ὁ προεστὼς ἠτοιμάζετο νὰ ὁμιλήσῃ περὶ σοβαρᾶς τινος ὑποθέσεως.

— Εἰς τὰ χίλια... αὐτὰς τὰς κατηραμένας χρονολογίας καὶ νὰ μὲ σκοτώσῃ κανεὶς δὲν μπορῶ νὰ τὶς θυμηθῶ, λοιπὸν εἰς τὰ χίλια τόσα ἐδόθη διαταγὴ εἰς τὸν τότε ἐπιμελητὴν τοῦ χωρίου Λεβάτσεβ, νὰ ἐκλέξῃ μεταξὺ τῶν κοζάκων τὸν ἐξυπνότερον ἀπ᾽ ὅλους. Ὦ! — Τὸ «ὦ» αὐτὸ ὁ προεστὼς τὸ ἐπρόφερεν ἐγείρας τὴν κεφαλὴν πρὸς τὴν ὀροφὴν — τὸν ἐξυπνότερον ἀπ᾽ ὅλους! ὡς ἀκόλουθον τῆς Τσαρίνας. Ἐγὼ τότε...

— Τίς ἡ ἀνάγκη νὰ τὰ λέμε πάλι, αὐτὸ πλέον ὁ καθεὶς τὸ ξεύρει, κύριε προεστέ! Ὅλοι τὸ ξεύρουν, πῶς ἔγινες ἄξιος τῆς εὐνοίας τῆς Τσαρίνας. Ὁμολόγησε ὅμως ὅτι εἶχα δίκαιον, ἔκαμες λάθος, ποῦ εἶπες ὅτι ἔπιασες τὸ τρελλόπαιδο αὐτὸ μὲ τὴ γυρισμένη τἀπάνω κάτω προβατόγουνα;

— Ὅσον ἀφορᾷ μὲ τὸν πειρασμὸν αὐτὸν μὲ τὴν γυρισμένη γούνα, πρέπει πρὸς τὸ παρόν, πρὸς παραδειγματισμὸν τῶν ἄλλων, νὰ τὸν δέσετε μὲ ἁλυσσίδες καὶ νὰ τὸν τιμωρήσετε αὐστηρά! Νὰ μάθουν τί θὰ πῇ ἐξουσία! Ποῖος λοιπὸν ὁρίζει καὶ τὸν προεστόν, ἂν ὄχι ὁ Τσάρος; Κατόπιν θἀρχίσωμεν καὶ τἄλλα παλληκάρια, ἐγὼ δὲν ἐλησμόνησα πῶς τὰ καταραμένα αὐτὰ τρελλόπαιδα, ἔρριψαν στὸ λαχανόκηπό μου ὁλόκληρον ποίμνιον χοίρων, οἱ ὁποῖοι ἔφαγαν ὅλα τὰ λάχανά μου καὶ τὰ ἀγκούρια μου, ἐγὼ δὲν ἐλησμόνησα πῶς τὰ διαβολόπαιδα ἠρνήθησαν νὰ μοῦ ἀλέσουν τὸ σιτάρι μου· ἐγὼ δὲν ἐλησμόνησα... Ἀλλ᾽ ἂς γκρεμισθοῦν πιὰ ἀπὸ μένα... ἐμένα μοῦ χρειάζεται νὰ μάθω δίχως ἄλλο, ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ κάλπης μὲ τὴ γυρισμένη προβατόγουνα.

— Γλήγορο πουλί, φαίνεται, πῶς εἶναι αὐτός, εἶπεν ὁ διυλιστής, τοῦ ὁποίου αἱ παρειαὶ καθ᾽ ὅλον τὸ διάστημα τοῦ διαλόγου τούτου, ἀδιακόπως ἐκυκλοῦντο ὑπὸ καπνοῦ, ὡς πολιορκητικὸν πυροβόλον, τὰ δὲ χείλη του ἐγκαταλιπόντα τὴν πίπαν, ἐξεδίωκον ὁλόκληρα νέφη, ὡς ἀναβρυτήριον.— Ἕνα τέτοιον ἄνθρωπον καλὸν εἶναι νὰ τὸν ἔχῃ κανεὶς εἰς τὸ διυλιστήριον, διὰ κάθε ἐνδεχόμενον· ἀκόμη δὲ καλήτερον εἶναι νὰ τὸν κρεμάσῃ κανεὶς εἰς τὴν κορυφὴν μιᾶς βαλανιδιᾶς, ἀντὶ πολυελαίου.

Ἡ εὐφυΐα αὐτὴ δὲν ἐφάνη καθόλου ἀνόητος εἰς τὸν διυλιστὴν καὶ ἀπεφάσισε, χωρὶς νὰ περιμείνῃ τὴν ἐπιδοκιμασίαν τῶν ἄλλων, ν᾽ ἀνταμείψῃ ἑαυτὸν δι᾽ ἠχηροῦ γέλωτος.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἦλθον πλησίον μιᾶς ἡμιερειπωμένης καλύβης. Ἡ περιέργεια τῶν ὁδοιπόρων μας ἐκορυφώθη· συνηθροίσθησαν ὅλοι πρὸ τῆς θύρας αὐτῆς. Ὁ γραμματεὺς ἐξήγαγε κλειδίον, τὸ ὁποῖον ἐκρότησεν ἐπὶ τῆς κλειδωνιᾶς· ἀλλὰ τὸ κλειδίον τοῦτο ἦτο τοῦ κιβωτίου του. Ἡ ἀνυπομονησία ἔφθασεν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω. Ἠρεύνησεν εἰς τὰ θυλάκιά του καὶ ἤρξατο ὑβρίζων μὴ δυνάμενος νὰ εὕρῃ τὴν κλεῖδα.

— Ἐδῶ εἶναι! εἶπεν ἐπὶ τέλους ἐκβαλὼν τὴν κλεῖδα ἐκ τοῦ βάθους τοῦ εὐρέως θυλακίου του.

Εἰς τὰς λέξεις ταύτας αἱ καρδίαι τῶν ἡρώων μας, ἐφαίνετο, ὅτι ἀφωμοιώθησαν. Ὅλαι ἔπαλλον διὰ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μὲ τοὺς ἰδίους παλμούς. Ἡ θύρα ἤνοιξεν... Ὁ προεστὼς ὠχρίασεν ὡς λινὸν ὕφασμα· ὁ διυλιστὴς ἠσθάνθη ψῦχος καὶ αἱ τρίχες του, ἐφαίνετο, ὅτι ἤθελον νὰ πετάξουν εἰς τὸν οὐρανόν. Φρίκη ἐξωγραφήθη εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ γραμματέως, οἱ βοηθοὶ τοῦ προεστῶτος ἐφυτεύθησαν εἰς τὴν γῆν μὲ τὰ στόματα ἀνοικτά. Πρὸ αὐτῶν ἵστατο ἡ γυναικαδέλφη τοῦ προεστῶτος.

Καὶ ἐκείνη ἐφαίνετο ἔκπληκτος ὄχι ὀλιγώτερον αὐτῶν, ἠγέρθη δ' ἵνα προχωρήσῃ πρὸς αὐτούς.

— Στάσου! ἐφώνησεν ὁ προεστὼς δι' ἀγρίας φωνῆς καὶ ἔκλεισεν ὄπισθέν της τὴν θύραν. Κύριοι, εἶναι ὁ Σατανᾶς! ἐξηκολούθησε. Φωτιά! γλήγορα φωτιά! δὲ θὰ λυπηθῶ τὴν καλύβην τοῦ δημοσίου! Κάψτε την, τὰ κόκκαλα τοῦ διαβόλου νὰ μὴ μείνουν στὴ γῆ.

Ἡ γυναικαδέλφη του ἐξεφώνιζε φρικωδῶς, ὅταν ὄπισθεν τῆς θύρας ἤκουσε τὴν φοβερὰν διαταγήν.

— Τί ἐπάθατε, ἀδελφοί, εἶπεν ὁ διυλιστής. Δόξα σοι ὁ Θεός, τὰ μαλλιά σας κοντεύουν ν' ἀσπρίσουν καὶ ἀκόμη μυαλὸ δὲ βάλατε· στὴ φωτιὰ μόνο τὸ φάντασμα δὲ θὰ καῇ! Μόνον ἡ φωτιὰ τῆς πίπας ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάψῃ! Στάσου, ἐγὼ ὅλα θὰ τὰ διορθώσω τώρα!

Εἰπὼν αὐτὰ ἔρριψε τὴν καίουσαν τέφραν τῆς πίπας του ἐπὶ δέματος ἀχύρων καὶ ἤρχισε νὰ φυσᾷ. Ἡ ἀπελπισία τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐνεθάρρυνε τὴν δυστυχῆ γυναῖκα· ἐφώναζε μεγαλοφώνως ἵνα τοὺς ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὴν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν. Σταθῆτε, ἀδελφοί! Διατί ματαίως νὰ ἁμαρτάνωμεν; Πιθανὸν καὶ νὰ μὴ εἶναι ὁ Σατανᾶς! εἶπεν ὁ γραμματεύς. Ἐὰν αὐτό, δηλαδὴ αὐτὸ ποῦ λένε διάβολο, κάνει τὸ σταυρό του, τότε θὰ πῇ πῶς δὲν εἶναι ὁ πειρασμός.

Ἡ πρότασις ἐνεκρίθη.

— Ἄκουσέ με Σατανᾶ! ἐξηκολούθησεν ὁ γραμματεὺς πλησιάσας τὰ χείλη του ἐπὶ μιᾶς ὀπῆς τῆς θύρας. Ἐὰν δὲν κινηθῇς ἀπὸ τὸ μέρος σου θ' ἀνοίξουμε τὴν πόρτα.

Ἤνοιξαν τὴν θύραν.

— Κάμε τὸ σταυρό σου! διέταξεν ὁ προεστώς, βλέπων ὀπίσω του, ὡσεὶ ἐζήτει μέρος τι ἀσφαλὲς ἵνα καταφύγῃ ἐν περιπτώσει ἐπιθέσεως ἐκ μέρους τοῦ Σατανᾶ.

Ἡ γυναικαδέλφη του ἔκαμε τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ.

— Τί διάβολο! αὐτὴ εἶναι ἀπαράλλακτος ἡ γυναικαδέλφη!

—Ποῖος πειρασμός, σ' ἐτράβηξεν ἐδῶ, κουμπάρα, σ' αὐτὸ τὸ σκυλόσπιτο;

Καὶ ἡ δυστυχὴς γυνὴ ὀλολύζουσα διηγήθη, πῶς οἱ νέοι τὴν ἥρπασαν ἀπὸ τὴν μέσην τῆς ὁδοῦ καὶ ἀντέστη, τὴν ἔρριψαν ἐκ τοῦ εὐρέως παραθύρου τῆς καλύβης ἐντός, κλείσαντες τὸ παραθυρόφυλλον.

Ὁ γραμματεὺς ἔρριψεν ἓν ἐξεταστικὸν βλέμμα καὶ παρετήρησεν ὅτι αἱ στρόφιγγες τοῦ μεγάλου παραθύρου ἦσαν ἀπεσπασμέναι, τὸ δὲ παραθυρόφυλλον καρφωμένον ἄνωθεν διὰ τεμαχίου ξύλου.

— Ἔ! σὺ μονόφθαλμε σατανᾶ! ἐξεφώνησεν ἐκείνη προχωρήσασα πρὸς τὸν προεστῶτα, ὅστις ὀπισθοχωρῶν ἐξηκολούθει ἐξετάζων τὸ ἀνάστημά της διὰ τοῦ μοναδικοῦ του ὀφθαλμοῦ. Ἐγὼ ξεύρω τὸ σχέδιόν σου· θέλεις ἐσὺ νὰ μὲ καταστρέψῃς γιὰ νὰ πηγαίνῃς ἐλεύθερος νὰ κυνηγᾷς τὰ κορίτσια καὶ κανεὶς νὰ μὴ προσέχῃ πῶς φλυαρεῖ ὁ ἀσπρομάλλης γέρος, Νομίζεις πῶς ἐγὼ δὲν ξεύρω τὸ τί ἔλεγες ἀπόψε μὲ τὴ Γάννα; Ὤ! ἐγὼ ὅλα τὰ ξεύρω. Δύσκολα εἰμπορεῖ νὰ μὲ γελάσῃ ἐμένα κανείς, πόσο μᾶλλον ἐκεῖνοι πῶχουν τὸ δικό σου τὸ ἄμυαλο κεφάλι! Ἐγὼ πολὺ ὑπομένω, ἀλλὰ στὸ τέλος...

Εἰποῦσα αὐτὰ ἔδειξεν εἰς τὸν προεστῶτα τὸν γρόνθον καὶ ἔφυγεν ἀμέσως, ἀφήσασα αὐτὸν ἀπολιθωμένον.

— Ὄχι, σοβαρῶς ὁ σατανᾶς εἶναι ἀνακατωμένος ἐδῶ, ἐσκέπτετο ὁ προεστώς, ξέων ταχέως τὴν κορυφὴν τῆς κεφαλῆς του.

— Τὸν ἐπιάσαμε! ἐφώνησαν εἰσελθόντες οἱ βοσκοὶ τοῦ προεστῶτος.

— Ποῖον ἐπιάσατε; ἠρώτησεν ὁ σατανᾶς.

— Τὸ διάβολο μὲ τὴ γυρισμένη προβατόγουνα.

— Φέρετέ τον! ἐκραύγασεν ὁ προεστώς, ἁρπάσας ἐκ τῆς χειρὸς τὸν ὁδηγηθέντα ἐμπρός του αἰχμάλωτον. Τρελλαθήκατε· αὐτὸς εἶναι ὁ μεθυσμένος Καλιένικ!

— Τί διάβολο! κύριε προεστέ, ἀπήντησαν ὅλοι ὁμοῦ οἱ βοσκοί.

— Στὸ δρόμο μᾶς περικύκλωσαν τὰ καταραμένα παλιόπαιδα καὶ ἄρχισαν νὰ χορεύουν, ἔβγαζαν τὶς γλῶσσές τους καὶ μᾶς τὸν ἐτραβοῦσαν ἀπ' τὰ χέρια... Ὁ διάβολος νὰ τοὺς πάρῃ. Καὶ πῶς ἔτυχε νὰ πιάσουμε τὸν κόρακα αὐτὸν ἀντὶ ἐκεῖνον... ὁ Θεὸς τὸ ξέρει!

— Σᾶς διατάσσω ἐν ὀνόματι τοῦ νόμου καὶ ἐκ μέρους ὅλων τῶν χωρικῶν, εἶπεν ὁ προεστώς, νὰ συλλάβετε ἀμέσως τὸν κακοῦργον αὐτὸν καὶ ὅποιον τύχῃ νὰ εὕρετε εἰς τὸν δρόμον καὶ νὰ τοὺς φέρετε ἐδῶ πρὸς ἀνάκρισιν!...

— Μᾶς συγχωρεῖς, κύριε προεστέ, ἐψιθύρισάν τινες κλίνοντες τὴν κεφαλήν. Ἔπρεπε νὰ διῇς ὁ ἴδιος τί βρωμόμουτρα εἶναι. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς σταυρώσῃ, γεννηθήκαμε, βαφτιστήκαμε, ὅμως τέτοια ἄγρια μοῦτρα δὲν εἴδαμε. Πολὺ δὲν χρειάζεται γιὰ νὰ ἁμαρτήσουμε, κύριε προεστέ. Τρομάζουν τὸν καλὸν τὸν ἄνθρωπον τόσο, ποῦ οὔτε μιὰ γριὰ δὲν μπορεῖ πιὰ νὰ τὸν γιατρέψῃ.

— Θὰ σᾶς μάθω ἐγὼ νὰ γιατεύετε τὸ φόβο! Τί; δὲν θέλετε νὰ ὑπακούσητε; Σεῖς ὡς φαίνεται, τοὺς ὑποστηρίζετε. Εἶσθε ἐπαναστάται! Τί εἶναι αὐτά; Ὑποκινεῖται τοὺς ἅρπαγας! Σεῖς... Σεῖς... θὰ τὸ ἀναφέρω στὸν ἀστυνόμο! Τώρα, τὸ ἀκούσατε; τώρα ἀμέσως! Τρέξατε πετᾶτε σὰν πουλιά! διὰ νὰ μὴ σᾶς... Διὰ νὰ μὴ μὲ...

Ὅλοι διεσκορπίσθησαν.

Οὔτε κἂν σκεπτόμενος περὶ τοῦ πρὸς καταδίωξίν του ἀποσταλέντος ἀποσπάσματος, ὁ αἴτιος ὅλης τῆς θυέλλης, ἔβαινε βραδέως πρὸς τὴν λίμνην, ἐκεῖ ὅπου εὑρίσκετο ὁ παλαιὸς οἰκίσκος. Δὲν εἶναι ἀνάγκη, νομίζω, νὰ εἴπω ὅτι οὗτος ἦτο ὁ Λιέβκο. Εἶχε ξεκουμβωμένην τὴν προβατόγουνάν του καὶ ἐκράτει τὸν σκοῦφόν του εἰς τὴν χεῖρα. Ὁ ἱδρὼς ἔτρεχεν ἐκ τοῦ μετώπου του ποταμηδόν. Τὸ δάσος ἐκεῖ πέρα ἐμαύριζε σκυθρωπῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς, ραντιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἀργυροειδοῦς σεληνιακοῦ φωτός. Ἡ ἐκ τῆς ἀταράχου λίμνης ἐρχομένη αὔρα, ἐδρόσισε τὸν κεκμηκότα περιπατητήν, ὅστις ἠναγκάσθη νὰ ἀναπαυθῇ ὀλίγον εἰς τὴν παραλίαν. Τὸ πᾶν ἠρέμει. Ἐντὸς τῆς πυκνῆς συνδενδρίας τοῦ δάσους ἠκούετο μόνον τὸ ἆσμα τῆς ἀηδόνος. Ἀκαταμάχητος ὕπνος ἤρχισεν ἀμέσως νὰ κλείῃ τὰ βλέφαρά του καὶ ἡ κεφαλή του ἐκλονίζετο...

— Ὄχι, δὲ θὰ κοιμηθῶ ἐδῶ! ἔλεγεν ἀνεγειρόμενος καὶ τρίβων τοὺς ὀφθαλμούς του. Ἔρριψεν ἓν βλέμμα εἰς τὰ πέριξ. Ἡ νὺξ τοῦ ἐφάνη λαμπροτέρα. Μία παράξενη, μαγεύουσα λάμψις ἀνεμίχθη μετὰ τοῦ φωτὸς τῆς σελήνης. Ποτὲ δὲν ἔτυχεν εἰς τὸν Λιέβκο νὰ ἴδῃ παρόμοιον τι. Ὁμίχλη ἀργυροειδὴς ἔπιπτεν εἰς τὰ πέριξ. Ἡ εὐωδία τῶν ἀνθιζουσῶν μηλεῶν διεσκορπίζετο μεθυστική.

Ὁ Λιέβκο ἐθεᾶτο τὰ ἀτάραχα ὕδατα τῆς λίμνης. Ἡ παλαιὰ δεοποτικὴ οἰκία δικερίνετο καθαρῶς καὶ μέ τινα μεγαλοπρέπειαν. Ἀντὶ τῶν κλειστῶν παραθυροφύλλων ἐφαίνοντο ζωηρὰ ὑάλινα παράθυρα καὶ θύραι. Διὰ μέσου τῶν παραθύρων ἤστραπτεν ὁ χρυσός. Αἴφνης ἀνοίγει τὸ παράθυρον. Κρατῶν τὴν ἀναπνοήν του, ἀκίνητος παρετήρει. Ἀπὸ τὸ παράθυρον κατὰ πρῶτον ἐφάνη λευκὸς ἀγκών, κατόπιν προέβαλε χαρίεσσα κεφαλὴ μὲ ὀφθαλμοὺς λάμποντας καὶ κόμην κυμα τίζουσαν. Ἡ κεφαλὴ ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ ἀγκῶνος. Ὁ Λιέβκο παρετήρει πάντοτε· ἡ κεφαλὴ ἐκινεῖτο ἀργά, ἔνευε, ἐμειδία... Ἡ καρδία τοῦ Λιέβκο ἔπαλλε σφοδρῶς... Τὰ ὕδατα τῆς λίμνης ἐκυμάτισαν καὶ τὸ παράθυρον ἔκλεισε πάλιν. (Ἀκολουθεῖ).

Ν. Καστρινός.

ΠΕΥΚΟΣ ΟΡΕΙΝΟΣ

Ἀκόμη δὲν ἔκλεισεν ὅλως διόλου ὁ τάφος τοῦ δυστυχοῦς καὶ ταλαιπωρημένου ποιητοῦ τῆς **Δύκηθου,** τοῦ ἀλησμονήτου Πέτρου Ζητουνιάτη καὶ ἄνοιξε νέος διὰ νὰ δεχθῇ εἰς τοὺς μαύρους του κόλπους ἕνα νέον σκαπανέα τῶν γραμμάτων, τὸν κομψὸν δημιουργὸν τῶν ***Ροδοκρίνων*** Πεῦκον Ὀρεινόν. Ὁ Πεῦκος Ὀρεινὸς εἶναι σχεδὸν παντελῶς ἄγνωστος εἰς τὸ δημόσιόν μας. Τὰ πρῶτά του ποιήματα ἤρχισε νὰ δημοσιεύῃ κατὰ τὸ 1904 εἰς τὸν ***Νουμᾶ*** διὰ τοῦ ὁποίου ἐγένετο γνωστὸς καὶ εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις φιλολογικὸν κόσμον καὶ εἰς μικρὸν ἐνταῦθα κύκλον λογίων. Τὰ ***Ροδόκρινα*** ἀπεδείκνυον ὅτι ὁ δημιουργός των μίαν ἡμέραν θὰ δυνηθῇ νὰ ἀνυψωθῇ εἰς ἐπίζηλον βαθμὸν τῆς τέχνης. Δυστυχῶς ὁ θάνατος, σκληρὸς καὶ ἀμείλικτος, διέκοψε τὴν περαιτέρω ἐργασίαν του καὶ τὸ μικρόν του ἔργον θάπτεται σήμερον εἰς τὸ σκότος μετὰ τοῦ δημιουργοῦ του.

Ἐκ τῶν ***Ροδοκρίνων*** του παραθέτομεν τὰ κατωτέρω δύο μικρὰ ποιήματα:

Στὰ βάσανα ἁρμενίζουμε
καὶ μὲς στὶς πίκρες πλέμε.
Τὴ νύχτα ἀναστενάζουμε
καὶ τὴν ἡμέρα κλαῖμε,
κ' εἶναι γραφτό μας, λέμε,
παντοτεινὰ στὰ βάσανα,
καὶ στοὺς καημοὺς νὰ πλέμε.

—

Γυρνῶ, γυρνῶ στὴ μαύρη ξενιτειά
καὶ μιὰ ματιὰ γιὰ μένα δὲ δακρύζει,
καὶ δὲ χτυπάει μιὰ μένα μιὰ καρδιὰ
καὶ νὰ κοιτάξῃ με ἕνας δὲ γυρίζει.
Ποῦσαι, ἄχ, ποῦσαι, μάννα μου γλυκειά,
ποῦ τὰ βουνὰ ἡ ἀγάτη σου ραγίζει;

Α.

ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Οἱ Μαυρογέναι. *Εἰς τὸν Νουμᾶ τῆς 18 Ὀκτωβρίου δημοσιεύται μία κριτικὴ περὶ τοῦ ἔργου τοῦ* Th. Blanchard «Les Maurogeni».

«*Ἡ ἱστορία ἡ ἀληθινὴ τοῦ μεγάλου μας Ἀγῶνα, λέγει ὁ κριτικός, θὰ γραφτῇ μιὰ μέρα σὰν περάσουν* ***χρόνοι πολλοὶ καὶ μῆνες,*** *σὰν καταλαγιάσουν τὰ πάθη καὶ τὰ προσωπικά, σὰν μαζευτοῦν καὶ μελετηθοῦν ὅλα τὰ ἔγγραφα, ὅλα τὰ γραφτὰ μνημεῖα, τὰ σπαρμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ καὶ γραφτοῦν ἀμερόληπτες καὶ ἐπιστημονικὲς πραγματείες γιὰ τὰ διάφορα πρόσωπα τοῦ ἐθνικοῦ μας δράματος». Δὲν θέλω νὰ συζητήσω τὴν ὀρθότητα τῆς σκέψεως αὐτῆς, παρατηρῶ μόνον ὅτι εἶναι κάπως ἀπραγματοποίητον καὶ ἴσως ἐπιζήμιον τὸ νὰ ἀποκλείσῃ κανεὶς τὴν παράδοσιν καὶ τὴν ἀτομικὴν ἀντίληψιν τῶν συγχρόνων ἐν τῇ συγγραφῇ τῆς ἱστορίας. Ὅπως ἔλεγα εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος τῶν «Χρονικῶν» ἡ ἱστορία συνδέεται ἀμέσως μὲ τὴν ποίησιν, προσθέτω δὲ ὅτι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πολλάκις ἐξησφάλισε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μεταγενεστέρων διὰ τὰ μεγάλα ἱστορικὰ γεγονότα δὲν εἶναι τόσον ἡ πραγματική των συμβολὴ εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ πολιτισμοῦ, ὅσον ἡ καλή τους τύχη τοῦ νὰ διασωθοῦν εἰς τὸ ἔπος τῆς λαϊκῆς μούσης ἢ ν' ἀπαθανατισθοῦν ἀπὸ κανένα μεγάλο τεχνίτη. Οἱ μεγάλοι ἱστορικοὶ ὑπῆρξαν καὶ εἶναι πάντοτε μεγάλοι ποιηταί.*

René Arcos. *Εἰς τὸ ἴδιον φύλλον τοῦ Νουμᾶ ὁ κ. Κ. Παλαμᾶς δίδει μίαν κριτικὴν διὰ τὸν ποιητὴν* René Arcos, *ὁ ὁποῖος «στέκεται μὲ τὴ δική του πάντα προσωπικότητα, μέσα στὸ χορὸ τῶν λεγομένων* scientistes. *Θαμαστὴς τοῦ Μαλλαρμέ, τόνε βρίσκει ἀμίμητο, ὅμως ἐλεύτερα τὴ μεταχειρίζεται τὴ ρίμα καὶ τὰ μέτρα του τρέχουνε σὲ κοίτη πιὸ πλατειά.*

Σὲ μιὰ τρικυμισμένη γλῶσσα, παραφορτωμένη ἀπὸ νεολογισμούς, δανεισμένους πιὸ πολὺ ἀπὸ τοὺς ὅρους τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς φιλοσοφίας, θιασώτης τοῦ ξετυλιχτικοῦ μονισμοῦ, μεθᾷ μὲ ὄνειρα δαρβινικῶν κοσμογονιῶν καὶ γεμάτος εἶναι ἀπὸ ἰδεολογία ἐπιστημονική».

Ὁ κ. Πάλλης. *Καὶ διὰ νὰ τελειώνουμε μὲ τὸ Νουμᾶ, παρατηρῶ πῶς μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ὑπερασπισθῇ ἕνα δικό της ἄνθρωπο ἡ διεύθυνσις τῆς ἐφημερίδος αὐτῆς τὸν καταδικάζει χωρὶς νὰ θέλῃ μὲ τὴ σκέψη ποὺ κάνει δι' ἐκείνους ποῦ κατηγοροῦν τὸ περὶ τοῦ κλήρου μας ἀτυχὲς βιβλίον τοῦ μεταφραστοῦ τῆς Ἰλιάδος. Τοὺς κατηγορεῖ ὅτι βρίζουν καὶ συκοφαντοῦν τὸν ἄνθρωπο χωρὶς νὰ ποῦν τὸ* ***πῶς*** *καὶ τὸ* ***γιατί,*** *ὁ κ. Πάλλης κατέστη ἄξιος ἐλέγχου, ἐν ᾧ αὐτὴ τὸν ὑπερασπίζεται βασιζομένη εἰς τὴν γνώμην, ποὺ ἔχει σχηματισμένην διὰ τὸ ὑποκείμενόν του, ὁμολογοῦσα, πρὸς ἐπίμετρον, ὅτι ὅδν ἐδιάβασε τὸ βιβλίον. Καὶ συμπεραίνει, ὅτι «μιλώντας γιὰ τὸν ὀρθόδοξο κλῆρο τῆς Τουρκιᾶς (ὁ κ. Πάλλης)* ***θὰ*** *μίλησε πατριωτικὰ καὶ εἰλικρινά,* ***θάπε*** *τὰ πράματα μὲ τ' ὄνομά τους, καθὼς τὸ συνειθίζει καὶ* ***θὰ*** *ξεσκέπασε τὸ κακό, θαρρώντας πάντα πῶς ἔτσι θαρθεῖ κι' ἡ γιατρειά». Ὡραία, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀντίληψις!*

Ἡ Légende des Siècles. *Ἀπὸ τὰ ἄτακτα κομμάτια τὰ ὁποῖα εὑρέθησαν μέσα εἰς τὰ χαρτιὰ τοῦ* V. Hugo *καὶ ἀποτελοῦντα τὸ ὑλικὸν τῆς γνωστῆς ἀποποιΐας, παραθέτω χάριν περιεργείας τοὺς κατωτέρω στίχους, οἱ ὁποῖοι μ' ἔκαμαν ἐντύπωσιν:*

La terre sous la mer remue autour du gouffre,
Sous l'Océan, percé par de longs jets de soufre,
La lave s'enfle, et gonfle à son souffle les flots.

Ἡ ἐπανάληψις τῶν γραμμάτων fl *εἰς τὸν τελευταῖον στίχον, διὰ τῶν ὁποίων ὁ ποιητὴς ἠθέλησε βέβαια ν' ἀναταραστήσῃ φωνητικῶς τὸ φούσκωμα τῶν κυμάτων, μοὶ ὑπενθυμίζει τὸ σφύριγμα τῆς φωνῆς τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἐρίζοντος μὲ θυμὸν πρὸς τὸν Ἀχιλλέα:*

Εἰ μάλα κρατερὸς ἔσσι, θεός πού σοι τόγ' ἔδωκεν.
οἴκαδ' ἰὼν σὺν νηυσί τε σῇς καὶ σοῖς ἑτάροισιν
Μυρμιδόνεσσιν ἄνασσε· σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω . . .

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Hugo *ἐγνώριζε τὴν ἑλληνικήν.*

Ἑλληνικὴ φιλολογία. *Εἰς τὸ τεῦχος τῆς 26 Ὀκτωβρίου τῆς* Revue pour les Français *δημοσιεύεται τὸ διήγημα τοῦ κ. Γ. Δροσίνη «Βάνης ὁ Ἄγγελος».*

Θέατρα. *Ἡ θεατρικὴ στήλη τοῦ τελευταίου τεύχους τῶν «Παναθηναίων», θὰ μποροῦσε νὰ πείσῃ καὶ τὸν πλέον δύσκολο ὅτι ἔχομεν σύγχρονον ἑλληνικὸν θέατρον. Κρίνονται, ἂν ἀγαπᾶτε, μὲ μονοκονδυλιὰ πέντε—ἀρ. 5—ἔργα... πρωτότυπα. Τὸ σπουδαιότερον εἶναι μάλιστα ὅτι ὁ κ. Ξενόπουλος ἐκφράζεται δι' ὅλα σχεδὸν εὐνοϊκά. Εἶναι κἄτι τι. Πέντε νέα ἔργα μποροῦν νὰ τροφοδοτήσουν ἕνα μεγάλο θέατρον τῆς Εὐρώπης διὰ μίαν περίοδον. Ἐὰν τώρα εἰς αὐτὰ τὰ πέντε προσθέσωμεν καὶ τὰ ἱστορικὰ 14 τοῦ διαγωνισμοῦ τοῦ Συλλόγουμας, ἔχομεν, ἂν λογαριάζω καλά, 19 δραματικὰ ἔργα. Τί ἐργασία, Θεέ μου! Καὶ νὰ συλλογισθῇ κανεὶς ὅτι τὰ 19 αὐτὰ βιβλία ἐγράφησαν ὅλα κατὰ τὴν γνωστὴν καὶ πατροπαράδοτον μέθοδον «μιὰ κ' ἔξω», καταναλώσαντα τοὐλάχιστον καὶ* maximum *ἀπὸ δέκα ἢ δώδεκα ἡμέρας ἐκ τοῦ βίου τῶν διαπραξάντων ἢ ἀντιγραψάντων καὶ ὑπογραψάντων αὐτά· ἔχομεν ὥστε κατὰ τὸ ἀνώτατον ὅριον μίαν ἐργασίαν ἡμερῶν 228. Ἐὰν δὲ λογαριάσωμεν ὅτι τὸ ἡμερομίσθιον εἰς τοὺς τόπους μας κοστίζει κατὰ μέσον ὅρον 15 γρόσια, ἔχομεν γρόσια 3420, δηλαδὴ τρία μηνιάτικα καλοπληρωνομένων ὑπαλλήλων καὶ συντηρούντων ἰσαρίθμους οἰκογενείας μὲ ὑπηρέτας καὶ τὰ λοιπὰ εἴδη τῆς πολυτελείας, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν καπέλλων τῆς κυρίας καὶ τῶν δεσποινίδων. Τί σπατάλη, Θεέ μου! Κάτι ἤξεραν οἱ σοφοὶ πρόγονοί μας κραυγάζοντες: Χρόνου φείδου.*

Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος πέντε ἔργα εἶναι τὰ ἑξῆς: «Τὰ Συναλλάγματα» τοῦ κ. Ν. Ποριώτη, ἔργον κρινόμενον ὡς μέτριον, Τὸ Σφυρί, δρᾶμα μονόπρακτον, ὑπὸ τῆς κυρίας Εἰρήνης Πολ. Δημητρακοπούλου, ἡ ὁποία δίδει ἐλπίδας εἰς τὸν κριτικόν . . . διὰ τὸ μέλλον, «Στὴν Ὀξώπορτα», δραματικὴ σκηνὴ τοῦ κ. Δ. Ταγκοπούλου, διευθυντοῦ τοῦ Νουμᾶ», δυνατὴ καὶ καλογραμμένη, «Ἐμπρός, μάρς» δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς τοῦ κ. Τιμ. Σταθοπούλου, μὲ ὑπόθεσιν τοῦ κινήματος τῆς 15 Αὐγούστου, πρᾶγμα ποῦ ἐξησφάλισε τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου, διὰ τὸ ἐπίκαιρον τῆς συλλήψεώς του, καὶ σειρὰν παραστάσεων, τῶν ὁποίων ἡ πρώτη κατέληψεν εἰς σωστὴν διαδήλωσιν! Σίγουρα αὐτὸς ὁ κ. Τιμ. Σταθόπουλος εἶναι ἄνθρωπος, ποὺ ξέρει τὸ σφυγμὸ τῶν ὁμοφύλων του. Τελευταῖον ἔχομεν τὸ τρίπρακτον δρᾶμα τοῦ κ. Σπ. Νικολοπούλου «Ὁ ἄλλος Κόσμος» . . . ὄχι ὁ τῶν μακαρίᾳ τῇ λήξει προπατόρων μας, ἀλλ' ἐκεῖνος ποὺ πάει νὰ βρῇ μιὰ σαραντάρα χήρα, μητέρα εἰκοσαετοῦς υἱοῦ, ἐγκαταλείπουσα τὸν τελευταῖον αὐτόν, ἅμα εἶδέ πως δὲν μπορεῖ νὰ συνεννοηθῇ μαζί του, διὰ ν' ἀκολουθήσῃ τὸν ἐραστήν της, κατόπιν . . . συνεννοήσεως, βέβαια. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἡ συνεννόησις ὑπῆρξεν «ἐγκάρδιος», ἀφ' οὗ ὁ ἀπαγωγεὺς ἀπὸ εἰκοσαετίας, καὶ ἐπέκεινα μετ' ἐγκαρτερήσεως καὶ ὑπομονῆς ἀσκητοῦ ἐπωφθαλμία τὴν θέσιν τοῦ μακαρίτου. Ἄξιος ὁ μισθός του. Σωστὴ ἀρσενικὴ Πηνελόπη!

Πῶς μᾶς κρίνουν. *Μίαν πολὺ αὐστηρὰν κριτικὴν περὶ τῶν ἀντιλήψεων καὶ τῆς πρὸς τὸν πολιτισμὸν ἐπιδεκτικότητος τῶν Τούρκων δημοσιεύει ὁ κ.* L. Bertrand *εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν τῶν δύο Κόσμων» τῆς 15 Ὀκτωβρίου. Ὁ ἀρθρογράφος κρίνων ἀπὸ τὸν φανατισμὸν τοῦ ὄχλου, φρονεῖ ὅτι ἡ ἐλευθεροφροσύνη διὰ τὸν Τοῦρκον εἶναι πρᾶγμα ἀκατανόητον. Ἀλλὰ δὲν μᾶς λέγει ποιὸς ὄχλος δὲν εἶναι φανατικός; Ἐγὼ τοὐλάχιστον, χωρὶς νὰ ἔχω τὴν ἀξίωσιν οὔτε τὴν τόλμην νὰ μετρηθῶ μὲ τὸν συνεργάτην ἑνὸς περιοδικοῦ, οἷον ἡ «Ἐπιθεώρησις τῶν δύο κόσμων», φρονῶ ὅτι κάθε ἀρχή, κάθε δόγμα, κάθε μέθοδος ἀκόμη, ἔστω καὶ ἐπιστημονική, ἔχουν τοὺς φανατικοὺς ὀπαδούς των. Μήπως οἱ ἐλευθερόφρονες (*libres penseurs*) στεροῦνται φανατισμοῦ; Ἡ γνώμη τοὐλάχιστον καὶ ἡ ἀπαισιοδοξία τοῦ κ.* Bertrand *διὰ τοὺς συμπατριώτας μας μαρτυροῦν περὶ τοῦ ἐναντίου*

Ἡρ. Π.

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ

Τὴν περασμένην ἑβδομάδα ἔφθασεν εἰς τὴν πόλιν μας ἐξ Ἀθηνῶν ὁ θίασος τῆς Κυρίας Κυβέλης καὶ Φύρστ μέλλων νὰ δώσῃ σειρὰν παραστάσεων κατ' ἀρχὰς εἰς τὸ θέατρον «Ὠδεῖον» καὶ κατόπιν εἰς τὸ «Βαριετέ». Ὁ θίασος ἐκτὸς τῶν προταγωνιστούντων, ὧν ἡ ὑποκριτικὴ ἀξία εἶναι εἰς ὅλους μας γνωστή, ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς πλέον δοκίμους ἠθοποιοὺς τοῦ ἑλληνικοῦ θεάτρου.

*Μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ δραματολογίου του ποῦ εἶναι πλούσιον ἀπὸ νέα ἔργα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Γαλλικά, εἴδομεν μὲ εὐχαρίστησιν καὶ πολλὰ πρωτότυπα καθὼς τὴν **Ραχὴλ** καὶ τὴν **Φωτεινὴ Σάντρη** τοῦ Ξενοπούλου, τὸ **Κόκκινο Πουκάμισο** καὶ τὸ **Χαλασμένο Σπίτι** τοῦ Μελλᾶ, τὶς **Ἀλυσσίδες** τοῦ Ταγκοπούλου τὸν **Ἀρχιτέκτονα Μάρθα** τοῦ Νιρβάνα καὶ ἄλλα.*

Τὰ «Χρονικὰ» θὰ ἀναγράφουν τὰ ἑκάστοτε παιζόμενα ἔργα μὲ ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν, ἐπιφυλασσόμενα νὰ δημοσιεύωσι κριτικὰς κάπως διεξοδικὰς ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἑλληνικὰ ἔργα καὶ τὰ ξένα τὰ ἔχοντα ποιάν τινα φιλολογικὴν ἀξίαν.

—

*Ὁ θίασος ἤρχισε τὸ Σάββατον 24 Ὀκτωβρίου ἐνώπιον πολλοῦ κόσμου τὰς παραστάσεις του μὲ τὸ ἔργον: **ὁ ἔρως ἀγρυπνεῖ**, τὴν Κυριακὴν ἔδωσε τὴν **Ἀδικημένη** τῆς ὁποίας ἡ δευτέρα πρᾶξις ὁμοιάζει τελείως μὲ μίαν τοιαύτην τοῦ **Σαθροῦ οἴκου**, ποῦ ἐπαίχθη, πέρυσι ἀπὸ τὴν Δδα. Κοτοπούλη, τὴν Δευτέρα τὸ **Ἀριστερὸ χέρι** καὶ τὴν τρίτην τὴν **Φωτεινὴ Σάντρη** τοῦ Ξενοπούλου περὶ τῆς ὁποίας ἐλλείψει χρόνου καὶ χώρου θὰ γράψωμεν εἰς τὸ προσεχές. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς παραστάσεις ἡ Κυβέλη καὶ ὁ Φύρστ ἦσαν τέλειοι καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ ἠθοποιοὶ ἀρκετὰ καλοί.*

Ὁ κριτικός.

Αἰωνίως θὰ φωνάζω

Πάντοτε θὰ φωνάζω

Θὰ φωνάζω ὥςπου θὰ σκάσω
Ἕνας εἶναι ὁ Κοσμᾶς
Ὅλα τῆς μόδας τὰ κολάρα καὶ
αἱ γραβάται στοῦ Κοσμᾶ.
Μεγάλη Ὁδὸς τοῦ Πέραν παραπλεύρως
τοῦ Λουξεμβούργου.
ΟΛΟΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑΙΚΗΝ ΑΓΟΡΑΝ. 5

Τυπογραφεῖον Ε. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ ΚΑΙ Σας.